11 /237
■ Noiembrie 2022 ■ Anul XX
Cafeneaua literară

«CAFENEAUA LITERARĂ», LA ÎMPLINIREA A 20 DE ANI DE APARIȚIE NEÎNTRERUPTĂ ȘI ACORDAREA PREMIILOR LITERARE ANUALE

Revista *Cafeneaua literară* a sărbătorit joi, 27 octombrie, împlinirea a (aproape) 20 de ani de apariție neîntreruptă şi a acordat premiile literare anuale scriitorilor care au publicat în paginile ei şi au contribuit prin textele lor la calitatea ridicată a revistei. Au fost premiaţi:

IULIAN CHIVU (critic literar, Roşiorii de Vede) – Premiul *Cafeneaua literară* pentru Critică literară;

AURELIU GOCI (critic literar, Bucureşti) – Premiul *Cafeneaua literară* pentru Critică literară;

RADU ULMEANU (poet, prozator, publicist, redactor-şef „Acolada", Satu Mare) - Premiul *Cafeneaua literară* pentru Proză;

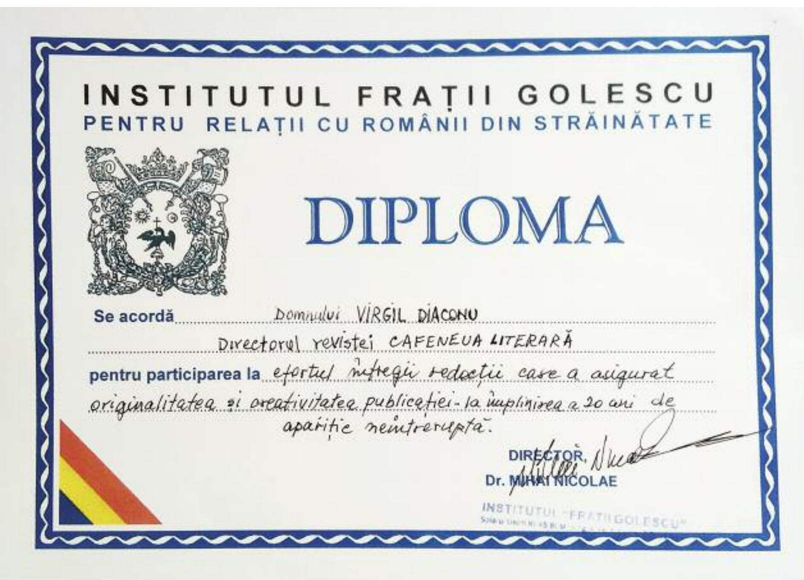
ION COCORA (poet, critic teatral, director Editura „Palimpsest", Bucureşti) – Premiul *Cafeneaua literară* pentru Poezie;

ZENOVIE CÂRLUGEA (critic şi istoric literar, director revista „Portal-Măiastra", Târgu-Jiu) – Premiul *Opera Omnia* pentru Critică şi Istorie literară.

Revista *Cafeneaua literară* este editată de Centrul Cultural Piteşti şi apare sub egida Consiliului Local Piteşti şi a Primăriei Municipiului Piteşti. Evenimentul a fost coordonat de Virgil Diaconu şi Denisa Popescu.

Mihai Nicolae, director al INSTITUTULUI FRAȚII GOLESCU PENTRU RELAȚII CU ROMÂNII DIN STRĂINĂTATE, a acordat *Cafenelei literare* Diploma pentru originalitate şi creativitate, iar directorul revistei *Contact internațional*, academicianul Liviu Pendefunda, ne-a transmis Diploma *Mnemos praemium 2022*.

Virgil Diaconu, Zenovie Cârlugea, Aureliu Goci, Denisa Popescu, Ion Cocora, Radu Ulmeanu, Iulian Chivu.

Un Oblomov existențialist

Oblomov, unul din acele personaje predestinate a deveni mai frecvent amintite decât autorul lor. Propunându-și a urmări fenomenul într-un eseu, Iacob Florea consemnează contradicția inițială dintre aparența pasivă, apatică a termenului generat de romanul lui I. A. Goncearov, și cariera imprevizibilă de care a avut parte: „Oblomovismul pare un cuvânt nevinovat. Aproape liniștit, ca și purtătorul său. Are destulă obscuritate în el ca să poată fi criticat și, în același timp, pare încăpător precum chitul care poate înghiți cele mai năstrușnice și neașteptate ghidușii". Ceea ce poate surprinde e realmente multitudinea semnificațiilor pe care a urmat-o, însoțind o evoluție istorică. Dacă Tolstoi a intuit imediat anvergura cărții lui Goncearov, rugându-l pe un prieten să-i comunice autorului că „e o operă capitală, cum nu s-a mai scris de mult, foarte de mult", criticul Dobroliubov publică îndată după lansarea acesteia un articol în care introduce conceptul în cauză. O stranie adaptare îi aparține lui Lenin. La un congres al metalurgiștilor din 1922, acesta vitupereazǎ prezența „oblomovilor" inclusiv în categoria celor pe care Maiakovski i-a avut în vedere în poezia intitulată **Ședințagiii**: „E de ajuns să te uiți la noi, să vezi cum ținem mereu ședințele, cum lucrăm în comisii, ca să spui că vechiul Oblomov a rămas și va fi nevoie ca vreme îndelungată să-l speli, să-l cureți, să-l scarmeni și să-l scuturi pentru a putea scoate ceva dintr-însul". Dar regimul sovietic n-a întârziat a acorda un efect tragic celebrului prototip. Buharin, unul din liderii de seamă ai Partidului Comunist, a fost condamnat la moarte de către Stalin pentru „înaltă trădare", între alte acuzații ce i s-au adus figurând și două fraze dintr-un articol al său în care și-a îngăduit a afirma că națiunea rusă a rămas una de oblomovi... În Occident, oblomovismul a apărut într-o cu totul altă perspectivă. Depășind accepția etnică sau strict epocală, personajul lui Goncearov a dobândit statutul de simbol existențial. Emmanuel Lévinas consideră că „lenea lui Oblomov nu este decât lenea radicală și tragică de a exista", iar Alain Finkielkraut numește letargia lui Oblomov drept „o experiență ontologică" de natură opusă, întrucât ar fi vorba de „o ființă care refuză, fără a dispune de mijloacele necesare, condiția sa de a fi". Goncearov însuși oferă sugestia unor atari înțelegeri a eroului său, indicând că acesta „căuta să dezlege în alt chip problema existenței", descoperind că „țelul activității și vieții lui se afla în el însuși". Treptat, Oblomov își revelează trăsături, impulsuri, obiective ascunse sub prezența sa de suprafață, precum faimosul halat pe care îl purta mereu ca pe o pavăză împotriva lumii. Un halat pe viață. Era „un halat persan, un autentic halat oriental, fără nici un fel de concesie modei europene, fără ciurucuri, fără catifea, fără talie și atât de încăpător, încât Oblomov putea să și-l petreacă de două ori în jurul trupului". Acest personaj existențialist, precursor al unei ample orientări speculative și răsfrângeri literare se confirmă de altminteri el însuși în tonalitatea unei confesiuni în care pătrund ecouri ale viitorului: „Lumea, societatea? Cred că mă trimit cu tot dinadinsul în această lume și societate ca să-mi tai orice poftă să mă mai duc acolo. Viața! Dacă și asta mai e viață! Ce poți găsi acolo? Hrană pentru minte sau suflet? Ia caută puțin centrul în jurul căruia gravitează toate acestea: nu există, nu există nimic adânc, nimic care să-ți meargă la inimă. Oamenii ăștia din lume, din societate, sunt morți, adormiți mai rău ca mine. După ce se conduc în viață? Ce folos că ei nu stau culcați și se agită zi de zi și umblă de acolo până acolo ca muștele? (...) Nu văd prin ce sunt mai rău eu care stau culcat la mine acasă, fără să mă năucesc cu treburi și valeți". În felul acesta, putem aproxima inclusiv un Oblomov revoltat, om tipic în sensul dat de Camus noțiunii, care ar fi „singura creatură care refuză să fie ceea ce este. Problema este să știm dacă acel refuz nu-l poate conduce decât spre distrugerea altora și a lui însuși, dacă orice revoltă trebuie să se sfârșească în justificarea crimei universale sau dacă, dimpotrivă, fără pretenția unei posibile inocențe, ea poate descoperi principiul unei vinovății rezonabile". Dar și, în contrast cu o atare ipoteză, putem reflecta la imaginea sa de „om neînsemnat", pierdut în masa semenilor, care nu-și acordă nici o semnificație. După cum se rostește Milan Kundera: „Neînsemnătatea, prietene, e esența existenței. E cu noi peste tot și tot timpul. E prezentă chiar acolo unde nimeni nu vrea s-o vadă. (...) Adeseori se cere curaj ca să o recunoști, în condiții atât de dramatice, și ca să-i spui pe nume. Dar nu-i vorba numai s-o recunoști, trebuie s-o și iubești, neînsemnătatea trebuie să înveți s-o iubești". Cu toate că celebra torpoare oblomoviană nu se salvează nici de la o perspectivă a damnării, marcată de demonul amiezii, care, în tradiția Sfinților Părinți, se află pe poziția a cincea a păcatelor capitale. Giorgio Agamben îi adnotează dramatismul medieval: „Un flagel mai primejdios decât ciuma care infectase castelele, vilele și palatele din orașele lumii (...) *Acedia, tristia, taedium vitae, desidia* sunt denumirile pe care Părinții Bisericii le dau morții sufletului pricinuite de acest flagel". Înfățișând cu sensibilă participare toate acestea, Iacob Florea devine asociat la mutația de care a avut parte imaginea lui Oblomov: o radicală tranziție a personajului de la lenea ce părea a-l fi consacrat definitiv la conștiința activă, de la impasibilitate la o veghe a propriului său destin. Concluzia d-sale: „Oblomovismul meu înseamnă capacitatea omului de a întoarce spatele lumii pentru a se salva ca om. Al unei anumite lumi. Al unei lumi populate cu indivizi despre care dandy-ul Beau Brummell apucase să spună: «Nimic nu seamănă mai puțin cu omul decât un om»".

Gheorghe GRIGURCU

Iacob Florea: *Un halat pentru un secol. Oblomovismul, în răspăr*, Ed. „Tracus Arte", 2021, 128 p.

Generația ’60, generația socialismului

(Episodul 20)

Am precizat, în mai multe rânduri, în cadrul incipitului acestui serial ce va deveni o carte, că analizez, fără ură și părtinire, poeții (apoi prozatorii, dramaturgii și criticii literari) ai celebrei generații ‘60 de pe pozițiile militantismului etico-estetic pe care îl promovez din 2000 încoace. Mă interesează, înainte de toate, cum s-a format, lansat și promovat această generație, fără a nega rolul său determinant în revoluționarea literaturii române. Mult timp am fost surprins de tăcerea suspectă a confraților pe marginea serialului (reacții firave la cele scrise am înregistrat la Cezar Baltag și Florența Albu, nu și la Nichita Stănescu ori Ana Blandiana). Iată că Adrian Dinu Rachieru, în numărul trecut al „Cafenelei literare”, sare în apărarea lui Anghel Dumbrăveanu. Recunoaște acribia mea și că sunt documentat, fapt pentru care îi mulțumesc, dar mă acuză că aș fi „tendențios”! Nu am nimic personal cu nimeni, nu așa se face istorie literară, nu asta îmi e intenția, ferească Dumnezeu! Îi venerez pe Nichita, pe Sorescu etc. pentru operele de maturitate, dar nu ascund sub preș, precum majoritatea criticilor, „păcatele tinereții”. Cu argumente zdrobitoare din chiar opera celor analizați.

Florin Mihai Petrescu a compus „Simfonia leniniană”

În antologia „Sub semnul revoluției. 30 de tineri poeți”, apărută în august 1959 la ESPLA, Mihai Gafița, în „Cuvânt despre tinerețea poeziei”, cel care vorbește despre „generația socialismului”, spune că unul dintre criteriile avute în vedere a fost faptul ca autorii să nu fi avut volume de autor. „Unii din cei mai talentați, mai reprezentativi pentru tânăra generație a poeziei noastre nu figurează între cei treizeci din prezentul buchet. Nicolae Labiș, Florin Mugur, Gheorghe Tomozei, Ion Gheorghe și alții, nu pot fi găsiți în sumarul acestei culegeri”. Ei bine, dintre cei 30, Florin Mihai Petrescu publicase deja un volum, de negăsit în biblioteca de la Pitești, dar la cea din Iași, da, însă bănuim ce conține, și anume „Chemarea primăverii” (1959), plachetă editată de Comitetul Executiv al Sfatului Popular Orășenesc din Iași, dovadă că era unul care se făcuse deja remarcat în plan local în ochii activiștilor de partid. Vom vedea că poetul va mai... debuta de două ori!

Florin Mihai Petrescu (31.03.1930, Iași - 3.04.1977, Iași) a absolvit Liceul Internat (1949) după care a urmat, din acel an, Facultatea de Filologie (Istorie-Filosofie) din Iași (licența și-o va susține foarte târziu, dacă Mihai Gafița îl prezintă, în 1959, tot student). Debutul absolut are loc în „Iașul literar” în 1956, nr.5, an în care este și angajat la această revistă condusă de Dumitru Ignea (înființată în 1954, continuatoare a „Iașului nou”, până la revenirea denumirii de „Convorbiri literare”, în 1971), fiind coleg cu Horia Zilieru. Are o activitate poetică susținută, atât în revista în care scria de toate (știri, reportaje, interviuri), dar și în „Gazeta literară”, „Familia”, „Luceafărul”, „Orizont”, „Tribuna”, „Contemporanul”, „Scrisul bănățean”, „Flacăra”, „Flacăra Iașului”, „Viața românească”, „Viața militară”, „Pentru patrie”, „Scânteia” ș.a. Se remarcă, așadar, rapid criticilor vremii, ca un „reprezentant al liricii patriotice, scrisă în spiritul grandilocvent al epocii” (Dorina Grăsoiu, în „Dicționarul general al literaturii române”, 2006). Curios, nu-l convinge tocmai pe un coleg de generație, Mihail Petroveanu, care, în „Gazeta literară” (14 februarie 1957), într-un „Dialog despre poezie”, arată că: „E adevărat însă că, mai ales printre tinerii cei mai tineri bate un vânt de clișee tomnatice și nu numai tomnatice: bântuie bogzianismul, gigantismul - vezi <<Bicazul>> lui Florin M. Petrescu, de care aminteai, prometeismul. Au prestigiu tristețile fără obiect”.

Dar poetul are de partea sa avantajul tinereții. Toată lumea vorbea de poezia tânără, de încurajarea și, firește, dirijarea acesteia spre „nobilul” scop al construcției socialismului. De exemplu, Georgeta Horodincă, în articolul „Poezia...”, scrie că: „Poezia noastră nouă e foarte tânără. Se apropie de paisprezece ani - vârsta la care Julieta l-a iubit pe Romeo cu cea mai deplină și mai eroică dragoste; vârsta la care elanurile sunt nesfârșit de generoase, eroismul nelimitat, optimismul în floare. Poezia noastră are vârsta adolescenților (...) N-are însă decât un singur viitor: lupta pentru socialism” („Gazeta literară”, nr. 2/1958). Iar Florin Mihai Petrescu asta face, luptă cu arma sa, condeiul, recunoscând, mai târziu, că poezia lui „s-a născut sub zodia eliberării sociale, a desființării claselor”. Titluri din acei ani sunt grăitoare de la sine: „Flacăra de aur”, „Oțelarilor”, „Stele roșii”, „Zidarii”, „Eroul”, „Cantata Unirii”. Iată cum se simte poetul „Lângă oțelari”: „Lângă cuptorul Martin păzit de oțelari/Mi-e inima mai largă și mușchii mi-s mai tari.//

Asemeni unui suflu de-nviorări alpine/Ceva din forța lor s-a strecurat în mine.// Aici, simțind adânc temperaturi solare/Mă contopesc intens cu-a țării înălțare;// Oțelul revărsat la temelia ei/Mă suie ca lumina din pulberi de scântei.//Cu cei ce mă-nconjoară, din șarjele bogate/Să ard prin mii de becuri în noile palate!" Mii de becuri, iată, invocate fără niciun fior poetic, ci ca pe-o lozincă. În subtext, puteai citi o trimitere la Lenin: „comunismul înseamnă puterea sovietelor plus electrificarea întregii țări" (nu se vorbea precum în 2022 de criza energetică).

Poetul ieșean simte imperios nevoia de a cânta „În orașul muncitoresc": „Uzina-n depărtare-i mare de lumini/Și zgomote unite-ntr-o singură cadență/Și fumul se înalță plutind în nouri lini/Pierzându-se-ntr-a zării transparență.// Aș sta privind o noapte cum flăcări albăstrii/Se mistuie și iarăși cresc din ele,/Mai repezi în vârtejuri și mai vii/Ca steaguri de victorii pe crenele.//Dar unduind din preajmă, un cântec de vioară/Mă readuce-n mine și-apoi mă ia cu el/Prin vilele ivite - luceferi albi în seară,/La marginea cetății de oțel". Să recunoaștem, avem de-a face cu un versificator destul de bun, care iubește industrializarea forțată, fumul neecologist, dar pe placul propagandei de atunci.

Dacă versurile de mai sus sunt din antologia lui Gafița, am descoperit, în „Iașul literar" nr.8/1959, după grupajul „Un deceniu și jumătate de literatură în slujba poporului", articolul lui Const. Ciopraga „Tineri poeți ieșeni", în care scrie despre volumele: „Versuri" (corect: „Chemarea primăverii: versuri") de Florin Mihai Petrescu, „Oraș Moldovenesc", de Andi Andrieș, și „Florile cornului tânăr", de Horia Zilieru. Viitorul membru de onoare al Academiei Române postdecembriste (Ciopraga) scrie apăsat: „Formați în anii regimului de democrație populară, scriind de pe pozițiile partidului și utilizând metoda de creație a realismului socialist, poezia lor respiră combativitate, dârzenie și optimism revoluționar".

Poezia sa atrage atenția lui Ion Bănuță, care-l publică în 1960, în colecția „Luceafărul" a ESPLA, cea care a conturat „generația 60". Este al cincilea poet publicat, după Cezar Baltag - „Comuna de aur", Ilie Constantin - „Vântul cutreieră apele", Leonida Neamțu - „Cântecul constelației" și Nichita Stănescu - „Sensul iubirii". Plus doi prozatori, Ștefan Bănulescu și Nicolae Velea. Așa îi apare lui Florin Mihai Petrescu volumul „Stele roșii", semn că era socotit între primii cinci poeți tineri importanți ai noii generații. În prefața sa, scrisă în 8.VIII.1960, Demostene Botez scrie că „<<Stele roșii>> e primul volum al tânărului poet de la Iași, Florin Mihai Petrescu (practic, al treilea de pus în raft, după „Chemarea primăverii" și „Sub semnul revoluției" -n.m.) Cine nu-i poet, cine și-a strâns în scoarțele unei cărți, laolaltă, ca florile multicolore într-un buchet, cântarea primelor versuri, nu știe ce înseamnă bucuria autorului acestei dintâi culegeri, nici din ce limpezi izvoare e lumina ochilor lui". Și continuă, în necunoștință de cauză, Demostene Botez: „Publicate răzleț, citite separat, poeziile lui Florin Mihai Petrescu defineau stări de suflet izolate, transfigurări de momente de viață, pâlpâiri sau erupții", dând, apoi, citate din articolul lui Maxim Gorki, „Cum am învățat să scriu". Era familiarizat, se vede, cu numele poetului ieșean din reviste, atrăgând atenția că: „nu trebuie uitat că Florin Mihai Petrescu a crescut cu revoluția; a crescut pe șantierul măreț al socialismului". Și-și ilustrează convingerea citând din poezia „Zidarii": „Și oamenii aceștia în cămașă/Zidesc în piatră vremea ca pe-o fată/Și cresc înalți cu zidurile-o dată,/În perspectiva vremii - uriașă". Versuri fără nicio valoare estetică.

Dar poate găsim ceva... poezie chiar în textul care dă numele volumului, „Stele roșii". Personal, nu am găsit, poate găsește altcineva, drept pentru care îl reproducem în întregime: „Stele roșii-n inimă se zbat/Ca pe nicovale fierul moale./De aș fi cu mine împăcat/Lenea mi-ar întinde osanale.//Chiar când dorm, cu gândul treaz pătrund/Ziua dusă, cea care-o să vină/Cum și-aruncă

razele pe prund/Soarele-n explozii de lumină.//Ca-ntr-un circuit fără-ncetare/Ne-ncordează și ne-naltă iarăși/-Trup și minte-/limpede și tare-/A Partidului chemări, /tovarăși!" Cum nu am găsit nici în poeziile „Zidarii", „Cuptoare-nalte, martore sunteți. Muncitorilor din industria grea", „Far", „Mereu mai sus" ș.a.m.d. Poate în „Mereu mai sus" ne fac să vibrăm versurile: „Mai sus, cum scânteiază și steaua mereu trează/Ce o înalți în inimi, Partid măreț, și-n vers!" Sau în „Inscripție pe barajul de la Bicaz": „În valuri largi, lumina lui August!"

Memorabilă (probabil recitată pe la serbările școlare ieșene) este poezia „Partidului" (o cităm doar pentru a profita de faptul că îl scoatem din uitare pe poet): „Prin tine-a murit teama de ziua de mâine,/Rușinea de-a munci și traiul de câine,//Se spulberaseră bezne din suflet și din minte/Prin vorba ta - săgeată - înainte.// Și măreția luptei ne-ai insuflat-o, iată,/Chemându-ne în marea ta armată.//Tu ne-ai deprins să fim cutezători/Căutători de visuri și comori,//Să ne-avântăm, cât inima ne bate,/Spre Comunism - cu pânzele umflate!" Până și ciclul „Cântece pentru Iași" e plin de asemenea vorbe risipite pe ogorul sterp proletcultist.

Volumul „Stele roșii" e în librării la sfârșitul lunii noiembrie 1960. La 26-27 decembrie acel an are loc a III-a Consfătuire pe țară a scriitorilor tineri. În „Raportul prezentat de tovarășul Aurel Mihale, secretar al Uniunii Scriitorilor din R.P.R.", publicat în „Luceafărul" proxim, e menționat pozitiv și Florin Mihai Petrescu pentru

motivele prezentate mai sus, dar Mihale îi critică pe Nichita Stănescu, Cezar Baltag și Ilie Constantin pentru „diferitele manifestări de apolitism, evazionism și intimism bolnăvicios”. Noroc cu Zaharia Stancu, scriitor, nu politruc! Diversitatea de opinii era permisă, totuși. Stancu, în raportul său cu privire la situația literaturii și perspectivele ei de dezvoltare, subliniază meritele volumelor apărute în colecția „Luceafărul” - „multe poeme din volumele amintite aici constituie succese certe ale liricii noastre contemporane (...) Se cuvine să menționăm și aportul, nu o dată remarcabil, al tinerei generații de poeți, uneori foarte tineri, ca Gh. Tomozei, Nichita Stănescu, Ilie Constantin, Cezar Baltag, Florin Mugur, Leonida Neamțu, Horia Zilieru, Florin Mihai Petrescu, Aurora Conțescu, Mihai Negulescu”, cu toții - „promisiuni pentru lirica noastră nouă”.

Al. Căprariu, în articolul „Un debut” („Tribuna”, nr.3, 19 ianuarie 1961), face o cronică la „Stele roșii”, văzut ca un poet cuminte, pe linie. Căprariu e și ironic: „cine vrea să se documenteze asupra recrudescenței apologetismului bătăios să citească cronica lui Paul Georgescu la Nichita Stănescu, „<<Sensul iubirii>>”. Ov. S. Crohmălniceanu, în articolul „Poeți tineri în colecția <<Luceafărul>>”, îl menționează și pe „necunoscutul Florin Mihai Petrescu”, iar Mihai Beniuc, într-un interviu din „Luceafărul” (nr. 9/1961), „Despre măiestria literară”, salută apariția volumelor din colecția amintită, subliniind: „Drumul lor nu poate fi decât al nostru al tuturor: angajarea deplină în matca problemelor contemporane, prin cunoașterea vieții”. Volumul e salutat și de Gh. Achiței în articolul „Florin Mihai Petrescu” (în „Luceafărul”, nr. 13/1960). O nouă surpriză plăcută pentru F.M.P. vine dinspre Marin Sorescu. Acesta publică, în „Iașul literar” (nr.6/1962), parodia „Dimineață montană, de Florin Mihai Petrescu”. Așa s-a construit, pas cu pas, noua generație.

Dar nu toți criticii literari sunt informați la zi. În 1963, Florin Mihai Petrescu publică un nou volum, sugestiv intitulat „Perspective”. Imediat, în „Viața românească” (nr.10/1963), Radu Petrescu analizează pozitiv această carte, scriind că este vorba de un... debut. Nu era, poetul avea deja un trecut glorios întru proletcultism. Astfel, în poezia „Unitate”, scrie: „Tu ești în noi, și-n toate ești, Partid,/Tot ce-i tăiș de flacără, lucid -/Înaltă demnitate a puterii/Ca soarele sclipind pe culmea verii.” Urmează, peste o pagină, „Minerul”, cel care „Aduce-n beznele uitate cerul/De afară și din ochii săi.../Și viața-n cărbune tresare din nou, în văpăi”. Ceva se mai schimbă, în bine, spre metaforă, în următoarele poezii, până dai, cutremurat, de „Zbor cosmic”: „Ca o prelungire a turnului Kremlinului/ Racheta țâșni/Dincolo de noapte și zi/În oceanul de vis al seninului.//Răsună sub bolta seninului/Prin inima ce-a îndrăznit/Să prelungească la infinit/Turnul Kremlinului”. Să batem în lemn! Versuri apocaliptice, ținând cont de ce se întâmplă dinspre Kremlin în anul de grație 2022 împotriva Ucrainei și a întregii lumi. Și dacă tot vedea rachete țâșnind de la Kremlin, Petrescu compune „Simfonia leniniană”, întinsă pe 10 pagini din volumul „Perspective”! Un poem înfricoșător, cu lupte și gărzi roșii, „cu noi e Lenin -/salt,/taifun-asalt.” Celor nostalgici după comunism le recomand această „simfonie”. Și nu sunt tendențios, cum cred cei care pun batista pe țambal. Apoteotic, Petrescu mai compune și „Cântare Siberiei” (de parcă nu auzise despre Gulag), dar și poemul „Leninism”, dedicat, nevinovat, lui Iuri Gagarin („un comunist înconjurând pământul/I-a smuls infinitului gloria”). Ar merita și F.M.P. un bust, precum Anghel Dumbrăveanu, nu?

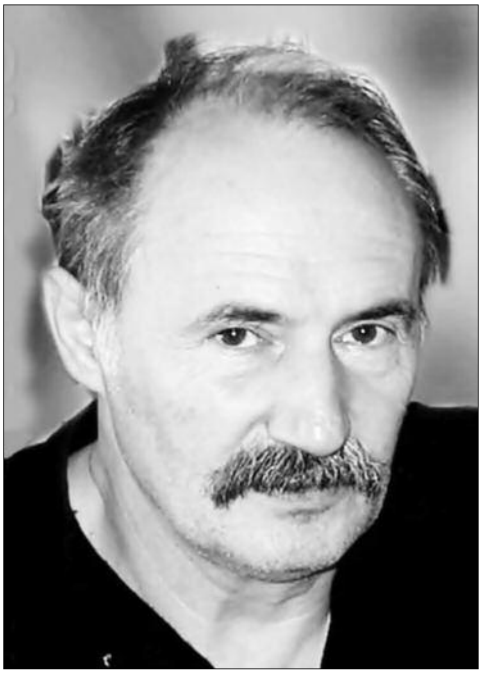
Al. Piru, în volumul „Poezia românească contemporană. 1950-1975” (1975), îi acordă câteva pagini lui Petrescu, arătând că este un „discipol al lui George Lesnea” și că din primele sale volume „se poate remarca adeziunea sinceră la înfăptuirile epocii, entuziasmul pentru noile avânturi”. După care îi cercetează, la zi, nivelul artistic în evoluție, pentru care „merită toată stima”.

Treptat, văzând că alții pot, Petrescu se leapădă de vocabularul comunist ce-l consacrase, de bine, de rău. În „Cronica” (nr.27 din 13 august 1966) îi apare un grupaj: „Hotar transparent”, „Ochii”, „Valul își află glasul”, „Contemplare”, „Crengi de vis”, „Neliniști pure”, „În urma noastră”, „Dimineață de iulie”, „Esențe”. Cităm din ultima: „Esențe, condensări de har,/Muzică într-un sunet/Tragic într-un cuvânt amar/Cu nesfârșit răsunet”. Revista „Familia” îl publică alături de Ana Blandiana, Horia Zilieru și Al. Jebeleanu, iar în „Cronica”, Marin Sorescu publică o nouă parodie, „Perspective albastre de F.M. Petrescu” (nr. 47/1966). Schimbarea la față e remarcată de Gheorghe Drăgan în articolul „Concert minus 1 pentru pian și orchestră” (în „Tomis”, nr. 11/1967), recent publicat: „Poetul Florin Mihai Petrescu ne oferă sub acest titlu un spectacol original, unul din succesele prin care poezia se salvează prin ea însăși (...) Florin Mihai Petrescu se înscrie între poeții care ne conving de un fapt: în haosul de experimente, recapitulări de curente și programe poetice, inovații de tot felul, încă se mai poate râvni la o artă a versului”.

Încurajat, în 1968, Florin Mihai Petrescu publică volumul „Concert minus unu”, pentru care primește Premiul Asociației Scriitorilor din Iași. Premiul nu-l scutește de la uitarea postumă. Își pune, în secret, speranța în Partid, republicând în volumul „Rapsodie pentru alegeri” din 1975, „culegere de poezie patriotică realizată cu concursul Uniunii Scriitorilor pentru manifestările artistice dedicate alegerilor de deputați în Marea Adunare Națională și consiliile populare”, poezia „Mereu mai sus”, despre Partidul Comunist cel măreț. Fără ecou, rămânând doar un poet local, nu cel care publicase imediat după Nichita Stănescu. Lipsește din „Dicționarul esențial al scriitorilor români”, coordonat de Mircea Zaciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu. Alex Ștefănescu, Eugen Simion și Nicolae Manolescu nu-l pomenesc în „Istoriile” lor. Oricum, el rămâne un exponent, de raftul doi, al generației șaizeciste. Dar, vorba unei rubrici a lui Marin Sorescu din „Revista de istorie și teorie literară” din anii ‘80, „minorii sunt majoritari”.

Jean DUMITRAȘCU

VIRGIL DIACONU

Reciclarea visurilor

Noul guvern nu mai îngăduie nimic.
Până şi visurile au fost acuzate
că strică liniştea publică,
somnul public. Şi ordinea stabilită
de înalţii funcţionari.
De aceea, visurile au fost
date în urmărire generală.
Ele vor fi prinse unul câte unul
şi vor fi reciclate.

Mai întâi, visurile vor fi spălate
cu noua ideologie,
ca să iasă din ele toate culorile. Tot curcubeul!
Tot verdele, frunză cu frunză.
Şi tot albastrul, val cu val...
Da, visurile sunt spălate
ca să iasă din ele curcubeul,
care îi orbeşte pe înalţii demnitari.
O gălăgie de culori, care asurzeşte Guvernul.

Visurile vor fi spălate cu noua ideologie,
ca să iasă din ele toate florile de cireş.
Şi toate vrăbiile, cu cuib cu tot, cu ciripit cu tot.
Şi toate mângâierile mamei.

Chiar şi Domnul va trebui să plece
din visurile noastre,
chiar şi el. Pentru a face loc noilor locatari:
costumelor Armani cu trandafirul în piept.

Visurile mele sunt urmărite îndeaproape,
pentru ca nu cumva Revolta să iasă iarăşi
pe străzi
şi să aprindă mulţimile.
Şi cărţile mele sunt arse filă cu filă.
Filă cu filă, până la ziua dintâi:
până la Duhul Domnului plutind peste ape.

Desigur, visurile mele vor fi reciclate.
Din ele, experţii guvernamentali
vor obţine visuri legate la ochi şi cusute la gură.

Din ediţia princeps a visurilor mele
se vor face visuri oficiale.
Se vor face visuri care râd în hohote,
când abia mi-am îngropat prietenii.

Vezi, Fabrica de visuri oficiale
deja a scos pe piaţă primii roboţi sociali,
primii roboţi visători.
De-acum, vom visa organizat, în pluton,
iar nu de capul nostru, ca în decembrie,
când ne-am lăsat striviţi de şenilele tancurilor
pentru prosperitatea guvizilor guvernamentali,
a costumelor Armani
şi a patricienilor petrolului.
De-acum, vom visa organizat,
noua serie de roboţi sociali
iese chiar acum pe poarta fabricii.

Aşa că băutorii de sânge şi traficanţii de organe
vor dormi liniştiţi de-acum înainte.
În peisajul cazon ce ar mai putea
să se întâmple?

Lucian COSTACHE - 70

Mi-e dor de-o dragoste adolescentă

Soției mele, Adriana

Să ard pe rug şi să mă pârjolesc.
Dar tot de tine să mă-îndrăgostesc
Cu patimă naivă, vehementă.
Mi-e dor să mă întorc în tinereţe,
Cu trupul tău încins să mă-învelesc.
Ce vis! Ce dragă-mi eşti! Cât te iubesc
Să-ţi spun cu patimă şi cu blândeţe.

Mi-e dor de-o nebunie de-altădată,
Când dam cu tifla babelor zălude,
Când nu-mi păsa de vremuri şi de rude,
Când zarea doar de sori era scăldată.
Mi-e dor de-o sfântă, clară sărbătoare,
Ca de-o minune de-nceput de leat.
Cum ploaia udă colbul însetat,
Cum iarba-şi trage firul către soare.

Mi-e dor de-o tinerească-îmbrăţişare.
Ca pofta să o sting mereu îndestulat,
Umil să calc în străchini, să comit păcat
Şi să greşesc din cap până-în picioare.
Mi-e dor să-ncalc oricare rânduială,
La colţ să stau, hulit de cotoroanţe,
La stâlp, să-mi spargă ţeasta mii de gloanţe,
Uimit, să pier de-o nouă păcăleală.

Mi-e dor de-o dragoste adolescentă:
Să cad în iad, lovit de o ispită;
Să urc în Rai cu mintea-ntinerită
Cu patimă voită, vehementă.
Mi-e dor de-o dragoste adolescentă:
Să ard pe rug şi să mă pârjolesc.
Dar tot de tine să mă-îndrăgostesc.

Nu-i vis. Tot dragă-mi eşti. Și te iubesc!

30 Octombrie 1952

E toamnă. Gândul e mai viu, ca niciodată,
Şi zilele, cu farduri, obraji îmbujorară,
Rubine râd cu străluciri de piatră rară:
Culori de jad, de chihlimbar şi de agată.
De simboliste sunete cocori ţipară,
Iar vremea mea se tolăneşte fericită.
O ploaie rece, molcom cade iscusită:
Miroase a pământ, a frunze, a vioară.
Se umple gâtul de arome îndulcite,
Cărări de zahăr se aştern tăcut pe-afară,
Cu poftă curge zeama dulce dintr-o pară
Şi nările sunt până-n creier năucite:
Miroase-a struguri, a porumb, gutui şi mere,
Bostani gălbui mă-mpung cât capul unui zimbru,
De ochii mei flămânzi sunt prinşi
precum un timbru:
Tot gândul creşte, alte rare pofte cere.

Tresar: e frig şi cald pe piele deopotrivă.
Se înfiripă dus în sus, pe cer, un nour,
Când alb spre mine vine fugărit un bour:
Ce de minuni mă fură, cu simţuri în derivă!?
De vânt, domol, cad frunzele spre glod sucite...
O să m-ascund sub nuci, o vreme, în cămară:
Mi-e somn... Deschideţi uşa doar la primăvară!
Octombrie cu rod m-a prins pe negândite

Europeea

Slăvită fii, Europeea,
cetatea lui Zeus –
mama cuvintelor noastre
stropite cu îmbelşugare
în ligheanul de aur al Mediteranei
slăvit albatrosul măreţelor gânduri
slăvit fie taurul ce-şi bate copita în apa,
în gheaţa Atlanticului;
slăvită corabia cu sirene-flamengo
şi tropotul zimbrului ce creşte
în vârful muntelui Kogaionon
în peştera lui Zalmoxe
slavă grădinii de gheaţă din pragul Suediei
grădinii de pietre din trunchiul Regatului –
vichinga pornire;
slăvit fie Turnul şi Arcul modernei privelişti
slavă Walchiriei şi fiordurilor mării din Nord;
slăvit fie Zidul cel prăbuşit

ruina mâniei istoriei
încununarea Odei cea plină de bucurie şi de speranţe;
slavă magmei Vezuviului –
cămara credinţei şi a lupului prigonit;
slavă patriei mele,
Europeea – Cetatea măreţelor aripi...

Vino, iubito, să dansăm departe...

Adrianei

Vino, iubito, să dansăm departe,
în măreţul Babilon,
dansuri păgâne, fără *Carte* –
când Cel de Sus nu poruncise încă,
nu se dăduse din Înalt poruncă
şi nici Gomora nu-şi sfârşise traiul,
nici sacerdoţii nu-şi măreau alaiul.

Antice dansuri
îngropate sub nisipuri,
cu regi şi neştiute chipuri,
orgii în dune ferecate,
sub lună plină-împerecheate.

Vino, iubito, să dansăm departe
în măreţul Babilon,
hazardul să ne ducă dincolo de lume
la nunta încă ne-ncepută,
să dăm pe gât paharul cu cucută
al dragostei ce va să vină –
otrava-aducătoare de lumină.

Ori să rămân stăpân peste palate,
însingurat sub ziduri zigurate,
stăpânul meu să fii – puternic –
în lut să-întipui chipul tău cel veşnic.

Vino, iubito, să dansăm departe,
în măreţul Babilon.

A rezista prin cultură

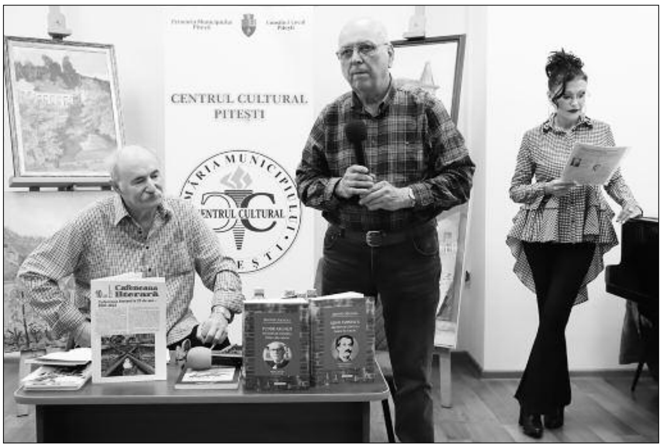
Când, solidari cu „Cafeneaua literară”, încercăm să desluşim semnificaţiile aniversării de azi, e important să nu ignorăm o posibilă analogie la îndemâna oricui: douăzeci de ani înseamnă un răstimp egal cu durata „interbelicului”. Care a fost o etapă foarte agitată, cu nenumărate aberaţii şi violenţe, încheiată în pragul celui de Al Doilea Război. Nu cu totul altfel au fost nici ultimii douăzeci de ani, care se încheie acum tot în faţa unei sumbre perspective. Ceea ce vreau să remarcăm este însă că şi atunci, şi acum, cultura şi viaţa spirituală şi-au avut izbânzile lor, graţie unor oameni hărăziţi, care, solitari sau în echipă, n-au părăsit nici în cele mai grele momente baricada idealurilor umaniste. Revista „Cafeneaua literară” este opera unei astfel de echipe, salutară în vremuri sulfuroase, care, coordonată de intransigentul Virgil Diaconu, a ştiut să-şi atragă şi convingă colaboratori de calitate care i-au rămas fideli, iar alţii să i se tot adauge întru acelaşi ideal de slujire, deopotrivă etică şi estetică, a cuvântului onest.

Am fost mulţi ani – şi sper să revin – printre aceşti colaboratori, iar ceea ce m-a cucerit de la primul pas în „Cafenea” a fost lipsa de aroganţă şi atmosfera ei de colegialitate, respectul faţă de textul colegului – niciodată nu mi s-a atins măcar o virgulă! – precum şi – dincolo de, în general, calitatea textelor – ambiţia de a rămâne în actualitate prin interviuri şi anchete temerare, cu rost şi cu ţinută deontologică fermă.

Aşadar, la ceas aniversar, salutul meu de arme, sănătate şi durată întru slujirea Cuvântului, cu tot belşugul său de înţelesuri!

Radu CIOBANU

Ion Cocora

Ar trebui

Țara mea românia ar trebui
să facă importuri masive de bun simț
de bună cuviință de alei cu plopi fără soț
de bună creștere
să-și importe străbunicii și bunicii
de pe unde vor fi ei
să-i vedem oprindu-se la răscruce de drumuri
să-și dea bineţe
să se întrebe de sănătate
spunându-și că dacă vremea va fi bună
va fi și recolta bună și ţării îi va fi bine

ar trebui să se descopere acele companii
dispuse să riște
să facă asemenea importuri fără profit
să renunțe să ne mai umple rafturile zilelor
cu păpuși gonflabile
care nu știu decât să latre
ca niște patrupede hămesite

ar trebui să ne reducem condiția de a fi
la starea de iarbă
la speranța că îngerii lui dumnezeu
la terminarea rondului de noapte
vor coborî din cer să bea roua care o acoperă în zori
cum muritorii de rând își beau
în fiecare dimineață cafeaua

gândacii prosperă burțile li se umflă ca la rahitici
pământul se vinde
tot ce ne mai rămâne e să ne grăbim
să supraetajăm cimitirele
până când nu se vor vinde și ele

țara mea românia ar trebui
să facă importuri masive de românia

În fiecare literă

Cuvintele îmi sunt indiferente.
Sunt la vârsta când mă dezic de ele.
De cât de mult mi-am trecut sufletul
în fiecare literă în fiecare silabă
în fiecare respirație a iubitei
am rămas fără de suflet.
Nici nu urăsc. Nici nu iubesc.
Astăzi mă simt gol și inutil ca un duh
din care dumnezeu și-a luat înapoi
harul de a binecuvânta.

Locul unde vreau să mor

Absenţa ta mă îmbolnăveşte
cum de nu eşti aici să te jefuiesc
până nu va rămâne din tine decât un triunghi
pe care să-l arăt cu degetul şi să strig fericit
acesta e locul unde vreau să mor

dar până atunci mai e timp
te aştept să vii să culegem piperul din cer
să-mi spui of lupule părăsit
pricep tot ce vine de la tine
te-aş mângâia pe cioc şi botic
te-aş hrăni cu mine

Joc primejdios

Limbajul e un joc primejdios
nu se naște din pântec de fecioară
dar e nemuritor ca cel născut
din pântec de fecioară
nu este viață
dar se substituie vieții
excită imaginația
provoacă orgasmul
e greu să mă împac cu ideea
că tu ești un limbaj special
pe care îl citesc cu ochii închiși
desfătându-mă fără reținere
cu atâta senzualitate
de câtă am trebuință
pentru a te restitui întreagă
poemului de mâine

Pendule

Deocamdată sunt fericit
am descoperit plăcerea de a inventa pendule

peste tot este nevoie de pendule
în nara furnicii și trompa elefantului

în cântecul cocoșilor în zori
și scurtarea vieții

în speranța că ele într-o bună zi
mă vor inventa pe mine

Zilele

Zilele vin şi se duc în convoi
una după alta una dupa alta
urcă în reclamele metropolei
stindarde de vieţi măcinate
rame de tablouri oglinzi
cu chipuri diforme cenuşii
dioptrii de lunetiști fără milă
memorii şi identităţi sfârtecate
dinţi de buldozere renegate
de retorica noilor tehnologii
zilele sunt mândre de sine
de echilibristica lor perversă
pe tăișul ascuțit al securii
dacă ai răbdare să le asculţi
în bătăile lor de palme auzi
rugăciuni pentru copiii care
îşi strigă în somn mamele
dispărute în ziduri prăbuşite

înainte de a fi fost înălţate
sau strigându-se pe ei înşişi
înainte de a se fi născut

Pe o stradă pustie

Pe o stradă pustie din capitala româniei
poezia se dezice de propria condiție
pentru o aventură în afara cuvintelor
în speranța că va apare poetul
să-i spună bonjour ca unei femei ușoare

nu vede că de pe placa așezată la intrarea
într-un bloc din numele său au dispărut
literă după literă

scribii zilei spun că odată cu venirea iernii
au plecat la un miting de protest împotriva poeziei
și nu s-au mai întors

Nu cumva

Nu cumva iarăși să te întreb când vii
nu cumva iarăși să te întreb când pleci
nu cumva să te rog să-mi scoți din talpa piciorului
spinul nimerit acolo în copilărie
nu cumva să rămân fără durere aceea de rutină
și absența ta alături

OAMENI DE APĂ

Am aflat, în „Jurnal israelian”, nr. 33, 2021, un poem magnific de Șerban Foarță, intitulat *Om-de-Apă*. Mâhnit „că nu-și poate forma/păstra-o, - asta e enorma rușine a Omului de-Apă”; acest soi de om se lamentează, ce-i drept, dar ia forma vasului în care e turnat.

Nu vreau să mă supun acestei politici/mișcări sau ce-o fi ea, *Cancel Culture*. S-a mai dărâmat o dată statuia lui Maiorescu. În studenția mea, zăcea pe strada Sărărie, în curtea lui Ioan Nădejde, propovăduitor al socialismului și ateismului, care scotea vreo patru cărți, între 1881 și 1884, să se tot întrebe: *Este sau nu este Dumnezeu?* Statuia a fost apoi topită și din bronzul ei s-au făcut clanțe rectorale. O prăvălire iarăși de statui? Îl prăvălim pe Kogălniceanu pentru că nu ne mai place direcția sa, a *Daciei literare*, dar și pentru că omul din Cogâlnicul Basarabiei arată, din fața Universității „Cuza”, direcția: peste Prut. Îl prăvălim și pe Xenopol? După „cotitura” din 1944, a fost decapitat bustul lui Goga din rotonda Cișmigiu. Da, decapitat. La Iași, recentuț, doamna parlamentar Chichirău a făcut zarvă privind bustul de pe Copou al „poetului pătimirii noastre”. Motivul? A fost înmormântat cu o svastică pe sicriu, ca și cum Goga ar fi desenat-o cu mâna lui. Altă consoră, cu mult mai chichirea, a arborat un tricou cu chipul Anei Pauker.

Da, știu că n-a putut fi aplicat Punctul 8 de la Timișoara, că membrii de vârf PCR n-au fost lustrați (cazul Ion Iliescu), dar de ce urmașii celor care au rezistat ocupației sovietice (cu arma în munți sau prin cuvântul scris) să fie discriminați, iarăși și iarăși? Mă întreb și eu, ca Ioan Roșca (într-un dialog cu Dan Culcer), de ce „se incriminează aprecierea unor oameni care au acționat într-o perioadă în care era firesc să aperi interesele neamului tău”? Cât despre *equality of opportunity* pentru fiii de deținuți politici și pentru fiii de activiști, poveste!

Centrul INSHREW, prin vocea domnului Florian, ne culpabilizează ca barbari și criminali ciclic; ne vede rasiști, fasciști, mâncători de co-etnici. Cine nu-i docil, cine nu se lasă turnat în vasul Wiesenthal ca om- de- apă , cine nu-i intimidat de acuzele nedrepte, plătește iarăși nesupunerea, ca Octav Bjoza, în timp ce „profesorul” Brucan, anapaukeristul, a ieșit din spuma revoluției, pur și simplu.

Horthy a murit în Portugalia, la 90 de ani. A fost reabilitat de unguri. Albert Wass e nume de stradă, iar criminalul ungur deține și bust într-un parc bucureștean, zice presa încă liberă. Șeful INSHREW are ce are cu bustul lui Mircea Vulcănescu, dar și cu Valeriu Gafencu, cel mai profund uman teolog al nostru. De ce deranjează Socratele nostru, Țuțea? Aici s-a ajuns, dacă într-un manual de istorie era „consacrată” Esca. Alternativă la Ana Ipătescu numărul 3? Sprințara Gianina Corondan, domnișoara Meteo, călca harta României în piciorușe. „Dame civice”, așa cum le spune istoricul Mircea Dogaru, n-au tată, n-au mamă (sau n-au părinte 1 și părinte 2), când se vorbește despre etnie, religie, tradiție. Taie vorba interlocutorilor, cât se poate de gureșe și de decise: „Nu discutăm aspectul ăsta, nu, nu, nu...” Ar fi „atitudine conservator-reacționară”; or, noua „canonicitate” nu-i mai suportă pe tradiționaliști, demonizați ca „retrograzi extremiști”, două sintagme reimpuse în mass-media.

Ești xenofob dacă te aperi de „musafiri” nepoftiți? Dacă vorbești despre retrocedări și despăgubiri cu acte false de proprietate? Proprietatea e sfântă doar pentru unii, a unora? Românii au rămas agresori în Războiul al Doilea Mondial; rezistența națională e considerată greșită, inutilă, aberantă. Cât pe ce să învețe copiii de școală balada lui *Lazăr de la Rusca*, „eroul” securist al lui Dan Deșliu.

Virușí vechi și noi fac ravagii, cel mai rezistent fiind virusul neomarxist. Știri rele, alarmante, de neînțeles: apar precum ciupercile alte statui Marx, Engels, Marx și Engels, Stalin... *Hinc illae lacrimae!*, sună o *latin phraze*. De aici, alte lacrimi!

De 30 de ani încoace, se tot face istoria praștie ca să iasă argumente politice. Se deformează imaginea poporului român, prigonitor de maghiari, în frunte cu pastorul Tökes Laszlo deportatul. Chit că a ajuns europarlamentar al românilor și că se pronunță contra lor.

În acel martie ‘90, la Tg. Mureș, românii culegeau bolovanii care-i pocneau, ca să fie înarmați cu ceva. Revăd scena: 10-15 maturi cu furci alergau după un băietan: „Prindeți-l, e român!” Și-mi amintesc oftatul de ușurare al Anei Blandiana, după ce bietul Cofariu, bătut cu cruzime, a fost declarat ungur de presa internațională: „Bine că-i român, nu ungur!” E ce mi-am spus și eu după ce am aflat că individul care a scris mârșav actriței Maia Morgenstern, amenințând-o cu moartea, este evreu, cum precizează o parte a presei. Român sau evreu, ce-o fi, sigur este că-i bolnav psihic. Antisemitismul - o repet - e boală psihică.

În Israel funcționează Anti-Difamation League; în Anglia, legea contra defăimării țării. La noi, MCA: Centrul pentru Monitorizarea și Combaterea Antisemitismului. Pe de altă parte, e musai să ai revelația tembelismului românesc și să afirmi: „La ce să te aștepți de la pedigree-ul românilor?” Ba chiar apare un ONG, ținta sa fiind „Fără români la conducerea țării.” Care țară? România, cumva?

Când scriitorul Sorin Lavric (care nu-i om-de-apă) evocă în Parlament figuri legendare ale rezistenței armate anti-comuniste, e amendat, cu mânie corect politică, pentru că *se abate* (verb proletcultist) de la linie. Istoricul Marius Oprea (nici el om-de-apă) afirmă despre frații Muraru, Alexandru și Andrei, care văd antisemiți *pisti tăt*, că, pentru ei, „suveranitatea României e o crimă și patriotismul o ceapă degerată”.

S-a destrămat doar „colosul" comunist din Carpaţi, Ceauşescu, dar tehnica şi strategia „Scânteii" s-au moştenit. Îmi amintesc bine că tatăl meu făcea haz de necaz: „Dacă Napoleon ar fi avut un ziar ca *Pravda*, nu s-ar fi aflat în Franţa că a fost bătut la Waterloo." Cine a „lucrat" diversiunea cu teroriştii (preluată acuma de premierul Câţu, referitor la protestatari)? Brateş, ginerele lui Nicolschi, anunţând şi otrăvirea apelor.

După '89, s-a cerut „arderea bătrânilor" (îndemn al negativistului interbelicilor, Mihail Ilovici, scos de la naftalină), tocmai pentru că bătrânii ştiau bine prin ce au trecut după ce trecuseră peste noi „tancurile Sovieticei Armate". Şi da, bătrânii sunt mai greu de prostit, pentru că tot păţitu-i priceput. Pe străzi, se strigau lozinci feseniste ca „Moarte pentru cei cu multă carte!" şi „Boşorogii fără dinţi vor să fie preşedinţi", ţinta fiind Corneliu Coposu. O Antigonă declara: „bătrâneţea egal ineficacitate culturală". Câţi ani o fi având acum? Cineva susţinea, tot în anii '90, cu obstinaţie, „eliminarea hârburilor", ca Anton Dumitriu, ca Noica... Edgar Papu era cel mai lovit. M-a durut amărăciunea cărturarului evreu, spunând pe un post tv: „Eu v-am iubit."

Toleranţa se manifesta discriminatoriu. Era înţeles şi scuzat Brucan şi „erorile" lui, în fapt, crime. Poeţii stahanovişti, ca Deşliu, Banuş, Cassian, erau declaraţi vaccinaţi şi vindecaţi de boala copilăriei, stalinismul. Nu cumva pentru că înţeleseseră rapid de unde bătea vântul?

Înainte de '44, România cunoştea maximum de eflorescenţă culturală. A urmat urgia. De ce a fost omorât în chinuri istoricul Gh. Brătianu, în detenţie? Pentru că trecuse Prutul la vreme de război, ca voluntar? Istorici mari, oameni de cultură mari au fost declaraţi antisemiţi: Iorga, Pârvan, Aurel C. Popovici, Ion Petrovici, Traian Chelariu... Am fost în ne-cultură, suntem, acum, în neocultură. Respectul valorilor e acuzat ba de crypto-comunism, ba de crypto-fascism. Un ins care abia putea formula o frază susţinea pe un canal, în 3 aprilie a.c.: „Conservatorismul a dus la căderea celor mai importante civilizaţii." Încerca să-l critice bâlbâit pe Constantin Rădulescu-Motru (filosof al culturii şi strălucit pedagog), „dacă îmi amintesc bine cum îl cheamă". Nu-şi amintea. Ar fi fost în stare să-i spună şi Mortu, ca într-o regretabilă polemică. Omul-de-apă era pus pe înfierare (vocabulă proletcultistă), deranjat de „ţărănismul lui Motru, avatar al conştiinţei – aţi ghicit – conservatoare. Doar n-o să re-inventăm tradiţia în Europa!

Anti-conservatorii sunt deranjaţi de Eliade, de Cioran, de Sandu Tudor, de Bernea... Chiar şi de Gusti. Iar combinaţia patriotism + socialism mi se pare la fel de aberantă ca ideea că ar fi o ruptură între naţionalism şi europeismul lui Eminescu, Eliade, Stere, Motru, Şaguna... De-a dreptul dia(bo)lectică în *Infernaţionala* (mulţumesc, Dan Anghelescu!) zilelor noastre.

În anii mei de facultate (1962 - 67), Iorgu Iordan cerea „să spălăm creierele de tradiţia cea rea". Au revenit „analfebetizatorii" proletcultişti ca Roller, Novicov, Gulian? Leonte Răutu scrisese articolul-direcţie spre viitorul roşu, *Împotriva cosmopolitismului*. Cosmopoliţii trebuiau eradicaţi: Dinu Pillat, Streinu, Comarnescu, Steinhardt...

Cazul Alice Voinescu? A fost arestată în 25 aprilie 1951, pentru participarea la conferinţa lui Petru Manoliu, întemniţat şi el de două ori. A doua oară, pentru că fusese surprins citind *Ispita de a exista* de Cioran. Traducătorul lui Thomas Mann fusese poreclit „Arlechinul" pentru că umbla în petice, la propriu. L-a ajutat atunci Zaharia Stancu să-şi cumpere o haină. Pentru Alice Voinescu au urmat 12 luni la Ghencea, apoi DO (domiciliu obligatoriu), lângă Tg. Frumos, la Costeşti. La 68 de ani, cu tensiunea 26, fără pensie, i-a trimis un memoriu lui Nicolschii (da, cu doi i) şi a primit de sus altă lovitură de pedeapsă: „Consider că s-a procedat just, anulându-se pensia". Tot „justă", după Călin Vlasie (29 martie 2021), este cenzurarea lui Sorin Lavric în „România literară": domnul Vlasie salută „suspendarea definitivă a rubricii ipochimenului". Lavric – ipochimen, Eminescu – idiot... Nimic nou sub soare.

Preşedintele Academiei, Profesorul Ioan Aurel Pop, militând pentru istorie adevărată, e atacat de presari ignoranţi pentru că ar fi fost membru UTC, cum erau, de altfel, toţi elevii, la hurtă. Oare Boia n-o fi fost utecist? Faptul că Mihai Răzvan Ungureanu a urcat în CC/UTC, lângă Nicuşor, n-a fost piedică pentru premierat, nici pentru scaun de ministru MAE, nici pentru şefie SIE. Academia luptă pentru augmentarea identităţii noastre de români. Pe cale de consecinţă, e criticată dur. Profesorul Ioan Aurel Pop rezistă. Punând accent – ascuţit – pe istoria reală, pe cultul eroilor, pe sărbătorile naţionale, adică pe tot ce susţine comuniunea, ne însănătoşim.

A existat un proiect prezidenţial „România educată"? Cum, când sunt scoşi în faţă, pe varii canale, tocmai inşi fără apetit pentru cultură? Într-un editorial „BLA" (iunie-iulie 2020), Florentin Popescu semnala: întrebat cine-i Eminescu, un tinerel răspunsese candid: „Eminescu e o stradă din Bucureşti." Sunt sigură că asta ar fi spus şi despre Maiorescu, alt „conservator", şi despre Iorga, marele „conservator" şi sămănător (a se vedea şi de-construcţia lui Ioan Stanomir, *Spiritul conservator. De la Barbu Catargiu la Nicolae Iorga,* „Curtea Veche", Bucureşti, 2008).

În nopţile anului 2013, cel mai urât an al vieţii mele, discutam cu arhitecta Eugenia Greceanu despre *New Age*: „Au program, metodă, fonduri", îmi spunea Jeni. Şi recapitulam împreună indicaţiile aberante:

- Omul să asculte de Putere;
- Copiii au drepturi asupra părinţilor; ei, părinţii, trebuie educaţi de copii;
- Fără icoane şi rugăciune în şcoală;
- Familia trebuie „deschisă"; traiul nu în doi, ci în grup e viitorul;
- Tripleta adevăr – frumos - bun e caducă; estetica urâtului trebuie promovată;
- Binele universal presupune toleranţă.

Numai că toleranţa asta se repartizează pe sărite. Un singur exemplu: se susţine că nu Iorga a fost o instituţie, ci Ornea. Care Zigu Ornea, ca redactor de carte, l-a turnat la Securitate pe Noica, pentru eseul despre Hegel. O, altfel ar fi fost dacă Noica ar fi practicat ethosul nu la Păltiniş, ci în Café de Flore, a oftat un invitat la o *poli(tico)fonie* a lui Iosif Sava. „Nu poţi fi filosof în ţara ta!", s-a conchis, scurt şi cuprinzător.

Avem, mai avem posibilitatea să alegem singuri grâul de neghină. Ni s-a dat liberul arbitru. Şi o s-o facem dacă nu suntem oameni de apă, într-o ţară intrată la apă, unde dispreţul faţă de adevăratele valori a atins cote de avarie.

Magda URSACHE

Poemele târziului din cuvinte. Lirica Mariei Trif sau cum să explorezi nostalgiile

Orice creator de literatură știe că-și asumă un demers subiectiv. Dar subiectivismul face casă bună, uneori, cu lirismul împovărător, cu „morfologia" melancoliilor, alteori. A descifra misterele lumii prin versul bunelor întocmiri, la întâlnirea harului cu grația nativă – iată cum soluția poeziei poate sancționa utopii și distopii la purtător. Cu ***Verde-târziu*** (Cluj-Napoca, Editura „Ecou Transilvan", 2021, 106 pag., cu prefața lui Octavian Mihalcea și prezentarea semnată pe coperta Andreei E. Breaz de Victor Constantin Măruțoiu), **Maria Trif** nu ne oferă numai argumentul unui exercițiu de scriitură, un fel de izbândă, altminteri, ci și încrederea că destinul ei literar își limpezește traseele și tot mai mult dobândește alonja unui prospect al reveriilor fără sațiu.

Cartea „documentează", așadar, crizismul potențial dintr-o lume care a ajuns să refuze fascinația clipei, să damneze la un mod fals protagoneist pericolele unui „vernisaj" de locuri comune, de elemente ale *spleenului* cotidian (*„Ți-aud îngândurarea din colțul celălalt/Al iernii ce-și croiește prin întâmplări cărare,/Acolo unde-un murmur al dorului înalt/Își reazămă ecoul de ochiul meu de zare."*), de abuz insidios de calofilii deja fumate și bune doar pentru un inconsecvent melanj al erei post-industriale. Reveria este, la urma urmei, personaj fictiv, totuși, iregularitatea arhitecturii sufletului (și caracterului) uman (*„Înainte vreme de întunecarea/Răsărită-n cheiul vieții de cu zi,/Să ne punem ceasul val în val cu marea,/Ca strâmtoarea nopții s-o putem răzbi!"*) disjunge radical, fie că onestitatea constructului nu scade valoarea integralei lirice, astfel că destule poeme de aici, în care ubicuitatea e un fel de normativ, asumă ca pe o evidență un mentorat al clasicilor. În abisurile minții, de-figurările vieții își află culcușul chiar dacă inflația de figuri stilistice nu întotdeauna dă bine. Salutar, însă, e cu totul altceva: să documentezi nostalgiile, iată o re-așezare a lucrurilor și simțămintelor ființialului ca fald al grațiosului, erotizat și ritmat laolaltă cu arhitectura poeziilor: *„Prin valea vremii mă purta-nserarea,/Amirosea a fân și-a mărăcine,/Când ți-am simțit din lung de gând mirarea/Cum își întoarce capul după mine.//Și-o mare verde-și înălțase grâul,/Potop de maci înflăcărase valea,/Privirea ta-mi ardea amarnic brâul,/Eu am rămas, dar îmi plecase calea..."* (*Rămasă în iubire*, pag. 74).

Să notăm în continuare că a experimenta e aici un răsfăț, filoanele realității sunt explorate cu mai mult tupeu, de vreme ce dezvoltările semantice încadrează, de pildă, resemnarea, un veritabil motivem care se află într-un raport devastator cu voința, lăudabilă, desigur, de imunizare a materiei poetice, doar că, alt exemplu, redundantul e regenerat periculos. Astfel că extravertirile poartă empiricul în banduliera poemului ca și cum nota simili-bufă nu e destul de înaltă, sunetul realului („iritarea materiei") se aude în divagare doar că eul auctorial nu este causeurul de vocație, asemeni cu răsfățul ironicilor din lirica noastră de azi. Plauzibil e și siajul considerațiilor de-retorizante complinind lentoarea discursului de *improvizare* a „vernisajului" aceleiași realități de comasare disperată a unui soi de *romance* distopic (*„Trec zvonuri vagi de vremuri de urgie,/Cum că s-ar stinge soarele și luna,/Se-aude că nimic n-o să mai fie/Din ce credeam că-i pentru totdeauna./(...)/Da-n toiul nopții multe se aud/Și-n umbra luncii zvonurile pasc,/Dar eu cred doar în mugurele crud/Și-n caii albi ce libertate nasc!"*), recunoscându-se peste tot voința de prezentare atractivă a materiei lirice. Lumea, așadar, e trecută printr-un fel de analiză spectrală, eul pliat covârșitor pe realul resorbțiilor descifrează cu sârg într-o distant *reading* ca și cum trebuie depășit un abuz conceptual, „îngerul" și „demonul" vieții invocă antinomiile non-falsificabilului, un alt metaroman distopic al omului fi-va scris: *„Pășim împinși de marea vânzoleală/Spre muchia rece-a drumului străin,/Din nu știu care crudă socoteală,/Al nu știu cărui interes meschin.//Ostași cuminți – am îmbrăcat armura/Forjată în ciocanul distanțării -/Sub lanțurile ne-ntâlnirii, gura/Ne va uita sărutu-mbrățișării.//Și nici nu știm al cui este războiul,/Ce demon fără chip ne joacă sorții,/Știm numai că vom îngroșa puhoiul/Nestăpânit care reclamă morții.//La geamu-nchis o altă dimineață/Neștiutoare își deschide zorii/Și mă întreb: când ne-m trezi la viață/Tot a iubire-o fi mirosul florii?"* (*Retorică de izolare*, pag. 17).

Cartea Mariei Trif își exercită incluziunea acutizată asemeni unui citat relevant dintr-o mare poveste despre om, despre iubiri și miracole, frustrări ori sărbători varii ale destinului ființial. În vreme ce lirica își revendică la modul constant opțiunea restauratoare, e un alter-ego împlinind viscolirile poemului și adeverind legământul târziului din cuvinte.

Ionel BOTA

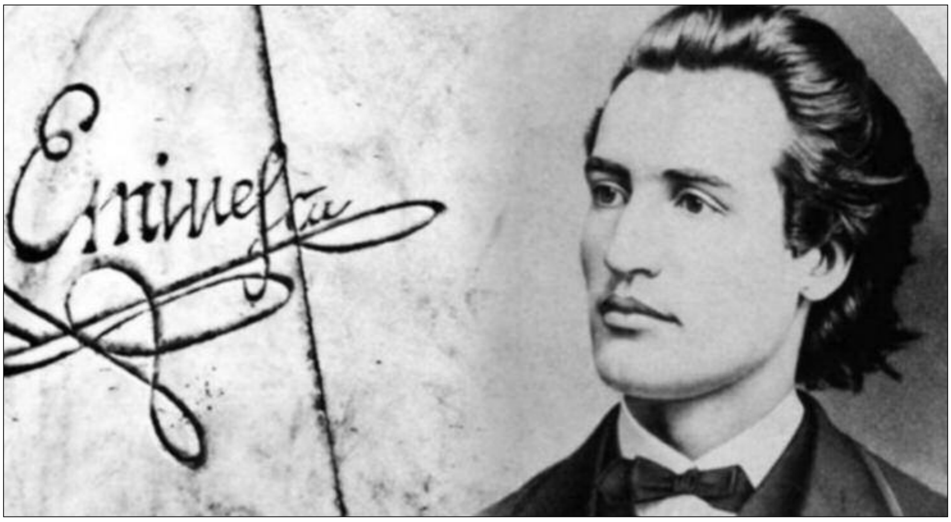
Supliment îngrijit de Virgil DIACONU

ARTE POETICE

■ Nr. 105
■ Noiembrie 2022
Cafeneaua literară

Ancheta *Cafenelei literare*

POEZIA LUI EMINESCU ȘI POEZIA CONTEMPORANĂ

În speranța că nu ne-am osificat și că încă ne mai punem problema valorii și a destinului poeziei, vă propun să răspundeți la întrebările acestei anchete exact așa cum credeți de cuviință.

1. S-a discutat foarte mult și în fel și chip, în literatura noastră, despre poezia lui Mihai Eminescu. Ce critic/critici credeți că a/au analizat mai bine, mai aproape de ființa ei, poezia lui Eminescu?

2. Cum evaluați, astăzi, poezia lui Eminescu? Este ea (1) o poezie de excepție, o capodoperă, ocupă ea o poziție centrală în canonul literaturii române, (2) este o poezie de valoare medie, ori (3) este o poezie modestă, sau chiar minoră, după cum au decretat într-o anchetă mai mulți scriitori tineri, în revista *Dilema*, din 27 februarie 1998? Pentru un alt poet, optzecistul Călin Vlasie, „Eminescu este idiotul naţional” (interviu cu poetul Daniel Corbu, în revista *Feed Back*, nr. 2/2005), iar pentru Cezar Paul-Bădescu, autorul antologiei *Cazul Eminescu* (Paralela 45, 1999), Eminescu este un „poet inert și ridicol”…

3. Ce caracteristici, trăsături sau constante poetice (estetice), sau numai pseudopoetice (pseudoestetice, deci modeste), credeți că are poezia lui Eminescu, raportată, firește, la cerințele estetice ale poeziei majore de astăzi sau ale poeziei majore din secolul XX? Sau raportată la poezia majoră dintotdeauna? Ce vă seduce sau ce vă nemulțumește în poezia lui Eminescu?

4. Dacă apreciați poezia lui Eminescu, în ce serie de 5-10 poeți de valoare o includeți?

5. Ce poeți, români sau străini, credeți că se situează înaintea poeziei lui Eminescu?

6. Ce influență a avut poezia lui Eminescu asupra poeziei (românești) ce i-a urmat? A ridicat sau a coborât ea calitatea (valoarea) poeziei noastre?

7. Cum este poezia de astăzi față de poezia lui Eminescu? Prin ce caracteristici îi este superioară? Sau prin ce caracteristici îi este inferioară?

8. Este Eminescu astăzi un poet citit de lectorul obișnuit?

Virgil DIACONU,
6 martie 2022

VALERIA MANTA TĂICUȚU

(Poetă)

„Poezia care se scrie astăzi nu mai seamănă deloc cu poezia scrisă de Eminescu: nici formal, nici tematic/ ideatic/ afectiv”

1. Din câte știu, n-a existat critic literar – consacrat sau amator (categorie deloc neglijabilă în zilele noastre) – care să nu fi scris măcar o carte despre Eminescu. Unii au scris mai multe și, dacă punem la socoteală și sumedenia de lucrări de licență (care se prăfuiesc prin arhivele Facultăţilor de Litere), plus lucrările didactice de gradul 1 și doctoratele în specialitate, umplem, cu siguranță, o bibliotecă. Este intimidant pentru cititorul obișnuit să afle din câte puncte de vedere poate fi analizată poezia lui Eminescu: n-a existat poem lăsat de poet care să nu fie întors pe toate părţile, supus unui amănunțit studiu comparativ, cercetat sub microscop pentru a i se detecta toate nervurile denotative și conotative, n-a existat un cuvințel, măcar, care să nu fi fost îmbogățit, la receptare, cu tot bagajul filosofic, religios, istoric, politic, psihologic, psihanalitic, sintactic, morfologic și semantic al cercetătorilor cu nume și renume. E ca și când fiecare critic ar avea un calapod (nu-i spunem chiar pat al lui Procust) în care trebuie să intre ceea ce a scris Eminescu. Am întâlnit, de exemplu, fizicieni, oameni serioși, pregătiți în meseria lor, care, depășindu-și domeniul de activitate și intrând cu pași mari și fermi în creația eminesciană, au pus-o în relație și cu Einstein, și cu descoperirile din fizica de tip cuantic, și cu tot felul de aspecte tehnice care, sincer, mă îndoiesc să-i fi trecut vreodată prin minte poetului. Așa stând lucrurile (și nu spun o noutate), e greu de spus ce critic anume s-a situat mai aproape de esența poeziei lui Eminescu. Desigur, didactic vorbind, G. Călinescu rămâne un reper. Nu numai că a debutat cu monografia „Viața lui Eminescu” (1932), dar a și scris o sumedenie de articole, studii și comunicări, plus cele cinci volume intitulate „Opera lui Eminescu” (1934-1936); la toate acestea se adaugă masiva „Istorie a literaturii române” scrisă, potrivit unei legende care mai circulă încă printre profesori, învățători și educatoarele de la grădiniță, cu scopul unic de a contextualiza fenomenul Eminescu. Nu știu dacă G. Călinescu s-a situat cel mai aproape de esența poeziei eminesciene și nici nu cred că vreun răspuns în acest sens are cât de cât relevanță. Am apreciat multe lucrări despre Eminescu, îndeosebi pe cea a lui Ion Negoițescu (v. „Poezia lui Eminescu”, 1968), care încearcă „să descifreze sensurile lirismului eminescian pur” în pagini sensibile, mai mult poetice decât critice, rod al emoției și al admirației fără limite pentru „poetul nepereche” (una dintre formulele magice din sistemul de tabuizare și glorificare a lui Eminescu). Puţini critici literari de astăzi mai abordează, din prudență și spirit științific, poezia lui Eminescu în acest mod: „În opera nici unui alt poet român dragostea nu are o semnificaţie mai cuprinzătoare ca la Eminescu. Deoarece nu e vorba aici numai de dulceața și suferința uniunii corporale [...] ci de iubirea în sens cosmic, așa cum doar Eminescu putea să o simtă, cu orgiasticul său sentiment al naturii, cu zguduitorul său apetit al neantului și cu marea sa putere de abstracţie și contemplativitate” (op.cit., pag. 153).

2. Ar fi greșit, cred, din rațiuni care țin mai mult de frondă (se pare că „epatarea burghezului” n-a fost complet fumată ca formulă și atitudine) decât de adevăr, să negăm valoarea poeziei lui Eminescu. Suntem, ontogenetic și filogenetic vorbind, predispuși la demolări periodice, nu ne întrece nimeni atunci când este vorba de dinamitarea soclurilor și de aruncat cu noroi în bărbile maeștrilor. Avem boala ierarhizărilor, trebuie întotdeauna să știm care poet este mai bun, mai profund, mai adevărat decât altul, dar avem și obiceiul de a pune în mișcare, și când trebuie, și când nu trebuie, resorturile vanității. Uneori cultivăm starea de îngăduință, ne complăcem în locuri comune, confortabile, în șuvoiul admirativ care durează de mai bine de un secol și care nu prea dă semne că ar fi pe terminate. Dar, cel mai des, mai cu seamă în anii de după revoluție, punem lucrurile la punct: tăios, negând tot, cu ironie și limbaj suburban (v. Eminescu, „idiotul național” sau „cadavrul nostru din debara” sau...). Capodoperă, creație genială, punct de reper în canonul literar? S-au spus cuvinte și mai măgulitoare, dar și injurii complet nepotrivite, pentru simplul motiv că nu știm să-l lăsăm pe poet în pace, în filele literaturii române din secolul al XIX-lea. Vrem să-l modernizăm. Să-l filtrăm prin sensibilitatea postmodernistă (dacă sensibilitate este și nu altceva), să-l facem contemporan cu noi, adică să ne scuturăm, cum s-a mai spus, de inerția sentimentală și să ieșim din narcoza critică, pentru a tăia, cu abilitate de chirurg ori măcar de măcelar, hălci întregi din creația unui poet mereu dislocat/ relocat și rareori lăsat în locul care i se potrivește. Îmi place poezia lui Eminescu pentru muzicalitatea ei, pentru forma clasică perfectă în care a fost turnată, pentru motivele romantice incluse în ea, pentru bagajul ideatic și emoțional, pentru... Mă rog, am fost, vreme de decenii, profesoară de limba română și a auzit cineva de vreun absolvent al Facultății de Litere căruia să nu-i placă Eminescu?! În plus, nu sunt adepta teoriei că poeții sunt generație spontanee, că apar din senin, fără niciun fel de rădăcini, dintr-o poetică și imaculată zămislire. Cioran spunea (v. „Schimbarea la față a României”) – și-l cred – : „Fără Eminescu, am fi știut că nu putem fi decât esențial mediocri, că nu este ieșire din noi înșine, și ne-am fi adaptat perfect condiției noastre minore. Suntem prea obligați față de geniul lui și față de tulburarea ce ne-a vărsat-o în suflet”.

3. Nu văd sensul raportării lui Eminescu la cerințele estetice majore ale poeziei de astăzi, pentru simplul fapt că e greu de considerat că mai există așa ceva în zilele noastre și că poeții i se supun. Aș zice că se scrie eclectic, cu preferință

pentru formele perturbatoare, că se renunță la normele care au caracterizat poezia vreme de secole: lipsa de coerență, întâmplătorul, fragmentarismul și imaginarul poetic influențat de o realitate cu o multitudine de suporturi media și artistice nu sunt coordonate în care să-l putem integra pe Eminescu. Privilegiul versului liber a determinat o folosire nerestricționată a vocabularului poetic (care am putea spune că în multe situații s-a golănit, fenomen privit cu îngăduință de criticii literari și considerat drept un semn de normalitate în evoluția poeziei), dar și o dinamitare a graniței dintre specii. Prozopoemele, poezia care doar formal este poezie, plajele narative, centrarea pe banal și toate experimentele postmoderniste găsesc un public receptiv, convins că tot ceea ce nu se scrie în vers alb este simplă versificație. „Odă (în metru antic)" pare singura creație eminesciană care poate fi „adusă la zi" și înghesuită în canon, dovedindu-și rezistența la o evaluare critică din perspectiva gustului și a nivelului cultural/ artistic al comentatorilor de profesie/ al formatorilor de opinie. Dar poezia lui Eminescu nu poate și nici nu trebuie să fie judecată în funcție de normele și procedeele estetice/ stilistice ale canonului literar actual (care oricum este versatil, cu greu rezistă mai mult de zece ani). Ar fi nedrept s-o facem și, dintr-o bizară amnezie cultural/ istorică, să ignorăm când a scris Eminescu, cum se scria pe vremea lui, ce fel de poeți îi erau contemporani și cam care era nivelul receptării critice.

4. Aș reduce lista, luând în considerare momentele de reală cotitură în evoluția poeziei românești. Deci: Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, Nichita Stănescu.

5. Cum am spus deja, nu sunt în favoarea ierarhiilor literare. Un poet este (dacă este) poet și atâta tot, nu-i canal de televiziune, cu grilă de programe cărora să le acorzi steluțe de rating și nici restaurant frecventabil datorită celor trei-cinci margarete de pe frontispiciu. Se scrie poezie de secole și fiecare poet este unic (și câteodată valoros/ autentic) în felul său. Fiecăruia i s-a acordat, uneori cu prea mare largheţe, un certificat de excelență și ar trebui să-i privim îndeaproape și pe cei care au făcut-o, fiindcă acolo găsim responsabilitatea, capacitatea de influență/ de manipulare a cititorului obișnuit să parcurgă și să aprecieze doar ceea ce i se recomandă, nu ceea ce găsește el singur prin librării, în caz că mai calcă prin ele. Făuritorii de manuale au mare grijă când vine vorba să întocmească liste de autori „canonici", luându-se, desigur, după multitudinea de istorii literare, după opiniile corifeilor critici (în viață ori trecuți la Domnul), deci după evaluări mai degrabă subiective, cimentate în timp și transformate în lege. Un poet n-ar trebui judecat după prezența sau absența lui din manuale, din istorii literare ori numai din revistele de circulație, ci după ceea ce transmite el. Consider autentic orice poet care chiar are ceva de spus și o face ignorând clasamentele și celelalte năzbâtii critice; în aceste condiții, e greu de spus cine este înaintea sau în urma poeziei lui Eminescu. Oricum, răspunsul n-ar avea nicio relevanță, chiar dacă aș reinterpreta întrebarea și aș înțelege nu poeți mai valoroși, ci poeți care-mi plac mai mult. Aceea ar fi o cu totul altă discuție, deși n-ar avea binecuvântarea criticii literare oficiale.

6. În intervalul cuprins între moartea poetului și Primul Război Mondial, când Mihai Eminescu a fost așezat cu pioșenie în ramă mitică, influența lui asupra modelelor poetice din patrie a fost copleșitoare. A început, literar vorbind, „eminescianismul" ca formulă de calcul pentru valoare. Exercițiul critic, fiind înlocuit cu exagerate exerciții de admirație, determina scrierea după șablon, cam cum își imaginau autorii (unii, chiar contemporani cu poetul) că ar fi scris Eminescu. G. Călinescu are un capitol întreg în „Istoria literaturii..." dedicat epigonilor lui Eminescu, între care, la loc de cinste, îl aflăm așezat pe Al. Vlahuță. Cum spunea regretatul profesor Mircea Anghelescu, „Un curent legat de numele unui mare scriitor se formează prin recunoașterea influenței lui asupra contemporanilor și a posterității, fie ei autori sau simpli cititori, care au și ei o contribuție la conturarea unui curent literar" („Rom. lit./nr.40/2020). În perioada interbelică și după aceea, lucrurile s-au mai schimbat, a început, cum spune dl. Manolescu, „a doua bătălie canonică", ca urmare, poezia „nu se va mai simți urmașa unui glorios trecut, ci se va considera deschizătoare de drumuri" („Istoria critică a literaturii române", pag. 551). Modernizarea formei, modalitățile de expresie diversificate și bagajul afectiv corespundeau altui orizont de așteptare, așa că, treptat, poezia noastră a început să se desprindă de modelul considerat, poate că pe bună dreptate, perimat. Ar fi nedrept totuși să legăm această situație (care, și ea, ține de normalitate) de negarea vehementă a influenței pozitive pe care a avut-o poezia lui Eminescu asupra posterității, dar și a contemporanilor (să nu uităm că, în vremea poetului, Matilda Cugler sau Carol Scrob, un biet precursor al manelelor de astăzi, erau mai bine cotați ca „luceafărul poeziei românești" și că versificațiile gen „Dor de răzbunare": „Aș voi din piept să scot/ Inima cu dor cu tot/ Și s-o pun în pieptul tău/ Ca să simți precum simt eu" erau considerate poezie autentică). Dacă nu apărea Eminescu, mă tem că prin peisajul poetic românesc ar fi curs în continuare, mult prea multă vreme, lăcrimioare, ar fi zburdat mielușei (poate că și iepurași), iar livezile ar fi înflorit ciclic de dor, sub cerul ca oglinda.

7. Trecem printr-o perioadă tulbure, în care sistemul educațional este sabotat cu strășnicie, școala și profesorii sunt în declin, autoritatea cărturarului este anihilată de hohotul mahalalei care a ajuns la putere, numele marilor cărturari sunt târâte prin noroi (v. Mihail Șora), statuile demolate (v. situația Mircea Vulcănescu), Ziua națională a culturii se serbează, în general, cu mici și bere electorală, dar fără Eminescu, sigla USR (Uniunea Scriitorilor din România) se confundă cu sigla unui partid, în concluzie, trecem printr-o perioadă de vertij politic, social, economic și cultural, în care scriitorii intră în atenția mass-media numai în caz de scandal (un divorț, o sinucidere, o ambulanță confundată cu cea „neagră", un pact cu partidul de guvernământ sau măcar cu unul care are șanse să câștige alegerile). Discuțiile savante despre poezia modernă, despre relația ei cu poezia lui Eminescu, criteriile estetizante, sistemul de valori etc. par apanajul unei nișe în care se ascunde ceea ce a mai rămas din elita noastră culturală. Poezia care se scrie astăzi și care, în general, este foarte puțin citită (umblă o vorbă conform căreia poeții se citesc ei între ei și nu-i bagă nimeni în seamă) nu mai seamănă deloc cu poezia scrisă de Eminescu: nici formal, nici tematic/ ideatic/ afectiv. Vocabularul poetic este complet diferit – în fond, limba este un sistem care evoluează, nu poate încremeni ca o piesă de muzeu –, structura discursului poetic a suferit mutații importante, tropii, în general, și figurile de stil, din obligatorii, au devenit facultative, dacă nu chiar inutile, dar nu cred că aceste elemente determină superioritatea sau inferioritatea poeziei lui Eminescu *vs.* poezia contemporană. Poate că sinceritatea ar fi un punct

comun. Poate că fiorul metafizic, deşi aici am nişte îndoieli: poeţii de astăzi (mă rog, unii dintre ei) au noţiunile de cateheză bine înfipte în mental, pot dezvolta cu largheţe orice subiect religios şi sunt capabili să-şi demonstreze, prin poeme mai noi sau mai vechi, fiorul metafizic. Numai că duplicitatea (temă literară, nu altceva!) afectează climatul psihic şi acesta este răspunzător de echilibrul energetic/ dinamic/ endocrin al organismului. Destinderea, liniştea lăuntrică, uitarea de sine nu sunt posibile când vânezi încordat oportunităţi, când te falsifici pentru a le obţine, când eşti trufaş, chit că simulezi smerenia. De aceea, de multe ori poemele „religioase" au aerul unor făcături parşive, bune să sporească, nu-i aşa, „capitalul" poeticesc al cine ştie cărui versificator. La fel se întâmplă cu poezia socială, filosofică ş.a.m.d.: „Simţiri reci, harfe zdrobite". Aşa ceva nu există la Eminescu şi i-aş da dreptate lui Eugen Negrici: „Nu cumva, în timp ce valoarea artistică (cea raportabilă) a pălit în destule privinţe, au rămas să ne vorbească – neasemuit de pătrunzător – valorile expresivităţii? Neîncetând să ne uimească, puritatea mistică a simţirii, adevărul sentimentelor, trăirea arzătoare a ideilor nu contribuie ele, oare, la complexitatea efectului, refăcând, în alt plan, terenul pierdut?" (v. „Iluziile literaturii române", pag. 77).

8. Atâta timp cât Eminescu nu este încă scos din programa şcolară (de fapt, acest lucru nu se va întâmpla niciodată), da, va fi citit de oamenii obişnuiţi. Şi nu numai pentru că vor avea grijă de asta doamnele educatoare şi comisiile metodice de Limbă şi comunicare din gimnaziu şi liceu, ci şi pentru că poezia lui exercită în continuare o fascinantă şi misterioasă atracţie, asemănătoare, în mentalul colectiv, cu pelerinajul la moaştele Sfântului Andrei sau măcar ale lui Arsenie Boca. Plus că imaginea poetului, cimentată de o lungă tradiţie – frumos, genial precoce, neînţeles, nefericit în dragoste, fără succes social, mort de tânăr etc. – impresionează şi seduce, aşa cum face şi confuzia între eul empiric şi eul poetic: Eminescu era „Luceafărul", el era trădat, marginalizat, supus uitării celei oarbe şi unui şir inimaginabil de suferinţe, deci bunăvoinţa cititorului obişnuit va continua să fie câştigată şi poemele să fie citite şi învăţate pe de rost.

„Mihail Soare este prin excelență scriitorul român cu cel mai bogat lexic din câți au existat și există"

La 17 octombrie, în sala „Ars Nova" a Centrului Cultural Pitești a avut loc lansarea a trei dintre cărţile scrise de argeșeanul **Mihail Soare**. Este vorba despre „Același mort fără prihană arătat slugilor" (versuri), „Paiaţe. Eseuri cu iz de fonfleuri" și „Scripturalia", ediţia a doua, cu 18 poeme în lectura actorilor Maia Morgenstern și Claudiu Istodor.

A fost o lansare de înaltă ţinută culturală, atât prin autenticitatea cărţilor prezentate, cât și prin participarea profesorului universitar dr., scriitorul Mircea Bârsilă, cât și a filosofului scriitor Vianu Mureșan.

Evenimentul a fost moderat de scriitorul Jean Dumitrașcu și de Valentin Ajder, directorul Editurii EIKON.

Și pentru mine a fost o onoare să fiu invitată și să pot vorbi despre cărţile care m-au fascinat și despre care pot spune că-l duc pe cititor în zona respectului de sine, în confortul spiritual de a ști că lecturând aceste cărţi face ceva întru propria sa devenire, asta pentru că Mihail Soare este prin excelenţă scriitorul român cu cel mai bogat lexic din câţi au existat și există.

În tristul context, acela al pierderii de curând a academicianului Eugen Simion, este de menţionat faptul că, în ianuarie 2022, acesta a descoperit „Scripturalia" lui Mihail Soare, iar aprecierea dedicată acestei cărţi în „Caiete critice" a fost ultima sa cronică.

Silvia GRIGORE

Noaptea de vară

Lumina-i spuzită de frunze şi fluturi,
Cerul cu stele îmi caută anii.
Noaptea pune lespedea serii în ciuturi
Când aurul coapsei tale se topeşte-n litanii.

Pletele-ţi lungi aruncă noaptea-n prăpăstii,
Acolo unde măsura nu mai are măsură,
Unde pribeagu-nnoadă funia sorţii,
Când apa iubirilor noastre i-ajunge la gură.

Iarba s-a ars în locul popasului crud,
Arşiţa verii a sculptat cerul de vară în noi.
Cântul privighetorii de-atunci nu-l aud,
Doar noaptea de vară a-nflorit
printre aprige ploi.

Dan DRĂGOI

Elanul inspirației și consecvența temelor poetice

Maria Ileana Tănase, *Briză de cerneală,* poezii, Ed. Betta, București, 2021

Două lucruri mi se par definitorii pentru poezia d-nei Maria Ileana Tănase: în primul rând, materialitatea grea, concretitudinea universului imaginar într-un timp autumnal, ca şi creaţia poetului plumbului; în al doilea rând, asocierea, oarecum paradoxală, a aspiraţiei profunde, cu o elevaţie, o pornire evanescentă spre zonele de emoţie, evlavie şi rugăciune prin care lumea fiinţei se intersectează şi se impregnează cu puritatea credinţei, ceea ce echivalează cu profunzimea conştiinţei.

Sistemul metaforic nu e deloc complicat, şi autoarea apelează la majuscule pentru a susţine sublinierile semnificative, după cum procedau vechii poeţi parnasieni.

De altfel, în vechea tradiţie, autoarea crede cu adevărat că poezia este cântec, sensibilitate, eflorescenţa sufletească a unei fiinţe cu antene sensibile în universul socio-uman, unde se integrează uneori cu organe interne miraculoase care percep toate adierile sufletești și angajările conştiinţei.

Trebuie să observăm că poeta are anumite deschideri livreşti şi câteva personalităţi referenţiale care pot să aibă, sau să nu aibă vreo relaţie cu poezia (George Bacovia, Marin Preda, Florin Piersic).

Rareori, în poezia conceptuală și experimentală a vremurilor noastre poeții mai cântă anotimpurile, dar în poezia d-nei Maria Ileana Tănase cele patru cicluri ale anului devin o prezență de plenitudine într-o exprimare personalizată. Poate că această trăsătură apare pentru că nu există o poezie a timpului ca meditație filosofică, dar sunt pregnante asocierile anotimpurilor cu succesiunea vârstelor umane, conturând o linie a destinului: *La streașina vieții, din norii îmbufnați/ despletesc, în șuvițe, ploi de gânduri/ și pe zi ce trece simt mereu,/ tot mai greu acoperișul vârstei.../ .../ Ploile din gânduri s-au scorojit,/ pereții zugrăviți cu vise/ și-atinși de mucegaiul tăcerilor/ i-a năpădit puful neputinței/.../* (*„Ploile din gânduri”*).

Autoarea a venit târziu în literatură, debutând la aproape 60 de ani cu „Focul iubirii din urmă” (2015), după care a urmat o activitate poetică susţinută: „Iubirea cu suflet martir” (2016), „Note de toamnă” (2016), „Viața ca un maraton” (2017), „Eterna stagione/Anotimp etern”, volum antologic de poezie în limba italiană (2018) – toate apărute la Editura „Armonii culturale”, Adjud; „Periplul unui destin” (2018), Ed. Anamarol, Buc., „101 poeme”, volum antologic, Ed. Biodava, Chişinău (2019). Aceste şapte cărţi s-au bucurat de câteva aprecieri critice de la diverse personalităţi, care totuşi nu reprezintă mari nume de referinţă pentru poezia românească.

Discursul auctorial are meritul de a exprima fidel imaginaţia poetică bogată, universul interior construit uneori din contradicţii, ciocniri care se nivelează şi se armonizează la nivelul conştiinţei reflexive: *În diminețile vineții,/ soarele încarcerat riscă,/ se strecoară deghizat/ pe scara de incendiu/ și învăluie, aprinde/ negurile răscoapte/ ce sunt gata să sufoce/ mugurii cuvintelor - / îmbrățișări de emoții/ însuflețite la rădăcina nopții./ O înmugurire cu petale/ de împăcare, rugăciune,/ uitare, definire, reinventare/ și care se adapă din/ lumina unui vis scuturat/ într-un timp neconjugat./.../* (*„Veghe”*).

Uneori, autoarea se exprimă în expresii gonflate care nu-şi au rostul într-un univers poetic delicat spre depresiv, în care apare şi sentimentul vag de neîncredere în meşteşugul poetic, precum în „Drumul spre lumină”: *Deseori slobozesc amintirile,/ dar din ce în ce mai rar/ găsesc putere și încredere/ să treacă puntea cuvintelor.../ Neputința pașilor le-a tăbăcit,/ au amorțit sub stânca gândurilor/ împrejmuită cu o mie de vieți/ și ferecate de lacătul veșniciei./ Le simt suspinul... iar la teama/ că tăcerea le va îngropa,/ fără a găsi răspunsurile vieții,/ mă cuprinde tremurul, tristețea,/ și le las să plece în libertate,/ să caute drumul spre lumină.../ Căci între pagini de carte/ cel mult vor îngălbeni/ sau carii timpului le vor broda.// Moartea nu știe să citească!*

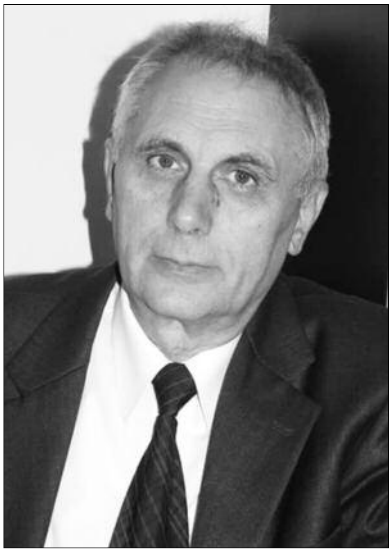
Erotica este foarte discretă, dar, surprinzător, printre referinţele vagi se ascund chiar aluzii politice.

Cu „Briză de cerneală”, d-na Maria Ileana Tănase a reuşit să închege un volum de poezie nu lipsită de expansiuni semnificante care confirmă explozia târzie a poetei – opt volume de poezie în ultimii şapte ani! Şi mai trebuie semnalat că autoarea scrie o poezie concentrată şi de o subliniată rezoluţie ideatică construită prin cuvinte din aceeaşi zonă semnificantă: *Am refăcut tivul unei amintiri/ și-n poală am presărat busuioc/ pentru a închega umbra/ smintită, demult domesticită./ Teama, o molie nestingherită/ a brodat covorul roșu al așteptării,/ s-a căptușit cu lâna visului/.../* (*„Priveghiul tăcerii”*).

Putem aprecia că elanul inspiraţiei şi consecvenţa maturităţii pregătesc, probabil, o nouă rafală de volume de versuri.

Aureliu GOCI

Între dorința luminii sacre și agresivitatea realității

Intitulat ***daniela@punct ro***, titlu care pe coperta I apare scris pe o filă ieșită parțial dintr-o mașină de scris, recentul volum de poezii semnat de **Dana Opriţă** include, în primul din cele trei cicluri, o poezie în care poeta se imaginează dincolo de lucrurile sensibile, într-un cerc de lumină, al adevărului cunoscut sau care urmează a fi cunoscut, unde ajunge la braţ cu cea mai frumoasă poezie, scrisă sau pe care urmează să o scrie. Plecând de aici şi coroborând imaginea cercului luminos cu alte imagini ale asocierii poeziei sau poetei cu liniștea și iubirea (*Poem despre poem*), cu Adevărul divin (*Răspântii*), cu însăși Divinitatea ca sursă a luminii (*Prinos de bucurie*), renumitul poet-teolog-filosof Theodor Damian, într-o frumoasă prezentare introductivă, intitulată *Dana Opriţă despre trecerea spre ziua a opta*, zi de odihnă divină după facerea lumii, pune poezia Danei Opriţă sub semnul aspiraţiei spre contopire cu lumea celestă, divină. El subliniază şi faptul că, în pofida înclinaţiei „spre o reflecţie teologică mistică asupra lumii şi vieţii, Dana Opriţă nu poate ignora condiţia existenţei *hic et nunc*". Ca urmare, el identifică şi principalele atitudini şi sentimente ale acestei existenţe, despre care afirmă că izvorăsc din tema suferinţei şi că sunt echilibrate, totuşi, de „credinţa în realitatea condiţiei noastre metafizice" şi, finalmente, în bunătatea divină (ca în poezia *31 decembrie 1999*).

Într-o altă cronică, la fel de receptivă, semnată în revista „Destine literare" (anul 16, nr. 59), cunoscutul poet, istoric şi critic literar Ion Haineş evidenţiază, o dată cu modernitatea poeziei Danei Opriţă („capacitatea excepţională de a materializa imaginile, de a face concrete noţiunile abstracte"), și principalele ei lait-motive: motivul toamnei, meditaţia despre poezie, despre marile probleme ale existenţei (ideea de Adevăr, de Dumnezeu, de Credinţă, de Timp, de Identitate, de Amintire, de Lumină, de Iubire, de Absolut, de trecere, de destin, de Viaţa de Apoi, de singurătate, de căutarea unui Altceva"), dintre care detașează ca mai persistente și cu înțelesuri aparte tema luminii, erotica și dragostea de viață (de a trăi bucuriile simple).

Dana Oprița, autoarea noului său volum de versuri ***daniela@punct ro*** (eLiteratura, 2022), este foarte atentă să sugereze ea însăși cititorului itinerariul tematic al cărţii sale, structurându-l triadic şi dând celor trei cicluri titluri semnificative, care să sugereze, în ordine, o introducere, un cuprins şi o încheiere.

Primul grupaj, *Silabe*, reprezintă un fel de *Introducere*, fiind alcătuit din câteva micropoezii, cele mai multe apropiate de forma haiku-ului, una chiar un haiku reuşit, care anunţă unele dintre laitmotivele cărţii, cum ar fi toamna, tristeţea, singurătatea sau aşteptarea fără speranţă: „Sunt ca un tren/ ce-aşteaptă să-i apară-n drum/ o gară/ despre care ştiu/ că nu există".

Al doilea ciclu, cel mai extins, intitulat programatic *Gânduri*, tratează, practic, toate temele propuse de autoare. Este vorba despre o poezie reflexivă, care se adresează şi minţii şi sufletului, comportând, desigur, diverse interpretări, care, însă, comunică între ele şi nu se exclud. Din perspectiva propriei receptări, consider că în noua carte a poetei Dana Opriţă se confruntă tema Luminii cu tema Suferinţei, lumina fiind, finalmente divină, iar suferinţa rezultată, cel mai profund, din dezacordul eului auctorial – definit prin năzuinţa spre lumină, iubire, adevăr, bine, frumos – cu lumea tot mai indiferentă, dacă nu chiar ostilă, faţă de valorile amintite. Poeta pleacă nu de la credinţa în Divinitate, în fericirea celestă, în lumina căreia ar putea adopta o atitudine senină faţă de nefericirile vieţii terestre, ci invers, dinspre viaţa concretă, trăită dramatic, cu mai multe neîmpliniri şi dezamăgiri, spre speranţa şi credinţa într-o altă viaţă, care s-ar putea contura pe fondul veşniciei şi al mântuirii divine. Prin dezacordul cvasi-perpetuu dintre eu şi lume, poezia Danei Opriţă este străbătută de un pregnant filon specific literaturii existenţialiste, favorabil exprimării reflecţiilor şi sentimentelor de neîmplinire, de tristeţe şi amărăciune, spre care poeta este înclinată nu programatic, teoretic, ci intuitiv, prin sinceritatea trăirii şi exprimării dezbaterii întreţinute cu sine şi lumea în care îi este dat să trăiască. Poeta găseşte resurse de a ieşi din chingile suferinţei, pe de o parte prin trăirea bucuriilor simple (*O, brad frumos*), iar pe de altă parte, prin gândul şi sentimentul unei Divinităţi deopotrivă exterioare şi intimizate, prin care Îl intuieşte pe Dumnezeu ca pe „Eu sunt Cel care este", dar se descoperă şi pe sine ca „eu sunt cea care sunt" (*Bucurie*).

Nemulţumirile şi plângerile poetei faţă de lume (întrucâtva şi faţă de sine) sunt diverse, aşa cum şi cauzele care le provoacă sunt diferite. Majoritatea suferinţelor provine atât din trecerea ineluctabilă şi inexorabilă a timpului care întomnează şi viaţa poetei, cât şi din lumea care nu i-a permis, prin timp, să fie ceea ce ştie că este, să se exprime întru totul pe sine, să i se întâmple ceva frumos, să-şi depăşească singurătatea, să-şi împlinească iubirea. De aici, mai multe poezii despre toamnă, anotimp care anunţă cea de

a doua jumătate a anului și, prin urmare, ca simbol pentru ultima parte a vieții. Poeta își sorbea cafeaua „în acea dimineață/ când Toamna cerșea o îmbrățișare/ iar eu îi trimiteam gândul meu spre mare” (*Obişnuinţe*); ascultă „melodia frunzelor alunecând/ spre pământul care le-a hrănit” şi foloseşte şi alte imagini specifice toamnei: „triluri răzleţe de păsări care refuză să plece/ văzduhul galben/ cer veştejit/ ploi ploi ploi...” (*Aerul zgâriat de tonurile înalte și joase ale greierilor*); își imaginează corăbii adâncite spre larg, într-un decor autumnal: „Soarele adia lumina lui cea mai blândă/ împletind raze de miere și fum” (*Poem de toamnă*); are „din nou amintiri cu frunze adunate de pe străzi... cu castanele – cărora le dedicam poeme – ...cu ceruri albastru-violet”, toate acestea constituind „emoția începuturilor/ uneori a începutului de sfârșit” (*E toamnă. Iar.*) De aceea, volumul poate fi citit și prin prisma dedicației care îl însoțește: „Toamnei din mine” sau a motto-ului din Lucian Blaga: „Cuvântul – rană a tăcerii”, descifrabil ca imposibilitate a creatorului de a exprima prin cuvânt ceea ce este de tăcut, de nespus. În aceeași cheie sunt și mai multele poezii care personifică timpul în curgerea lui implacabilă: „Din nou mă întrebam/ nestatornic/ despre timp... (*Început de final*)”, sau: „Mă uit pe fereastră cum trece timpul... timpul care trece pe sub fereastra mea” (*Mă uit pe fereastră cum trece timpul*); „Cum timpul se întinde leneș la picioarele tale/ spunându-ți povești despre o copilărie/ pierdută în paginile unei cărți/ e semn că e vremea să îți faci bagajele vieții” (*Alte fotografii din albumul de familie*). Precum timpul, și „Viața și-a văzut de drum,/ fără să te bage de seamă, fără să-i pese, cu pași mărunțiți de regrete, așteptări și iubiri ce întârziau să apară” (*Soleil*). De remarcat că poemele despre începutul de an sau despre primăvară, anotimpuri ale reînvierii naturii, exprimă o altă tonalitate afectivă și conțin imagini ale luminii și bucuriei.

Pentru a contracara nefericirea în raport cu veşnicia în care toate neîmplinirile sunt absorbite, uneori poeta îşi imaginează că vieţile cu întâmplările lor sunt doar nişte iluzii (*Mai mult decât nimicul*) sau umbre pe fundalul peşterii din celebrul mit platonician, iar alteori are intuiția că ipostazele timpului concret (și, respectiv, ale vieții) nu se neantizează, ci se includ într-un timp infinit, care, într-un fel, se răsfrânge și în finit: „ziua de mâine sau cea de apoi/ nu mai înseamnă decât/ o blândă rază de soare pe un cer infinit” (*Alte fotografii din albumul de familie*), astfel că noi ne bucurăm de „îmbrățișarea unei lumi/ venite din alte universuri/ din infinitul a ceea ce suntem și nu știm” (*E toamnă. Iar.*) Este vorba nu despre un infinit laic, ci de faptul că „Dumnezeu e mare și drept/ lumina ne așteaptă la capătul acestei tăceri” (*31 decembrie 1999*).

Timpul îşi subsumează şi erotica din poeziile Danei Opriță, pentru că în ele este vorba despre o iubire care nu a rezistat timpului, pe care poeta o regretă şi o însoţeşte cu reproşuri adresate ambelor părţi. Tocmai de aceea nu pare a fi vorba despre un iubit abstract, generic, cel puţin atât timp cât părerile de rău se referă la o dragoste petrecută, trecută. Sau, dacă poeta se referă la mai multe persoane, ele oricum sunt individualităţi reale, concrete. În pofida sentimentului repetat că trecutul nu poate fi reînviat, uneori poeta invocă fie reîntoarcerea în prezent şi în viitor a cuiva din trecut, fie revenirea sentimentului de iubire de altădată, dar sub forma unui alt chip, care ar putea fi încă necunoscut şi nedefinit, abstract. Ceea ce doreşte, însă, cu ardoare, este autenticitatea, iubirea trăită şi nu simulată, declarată formal, dar „cu gândul la atât de concreta / cafea de dimineață” (*Cafeaua de dimineață*).

Tocmai pentru că poeta aspiră la înnobilarea sufletului uman, la înnoire și creativitate, o parte însemnată din poeziile sale exprimă sentimente de dezamăgire și amărăciune pentru un timp și o viață repetitive, fără nimic nou, în care „și parcă acest poem a mai fost scris” (*Povara repetabilă*) sau în care valorile superioare sunt răsturnate și înlocuite cu opusele lor. În acest context, autoarea deplânge, între altele, lipsa de interes pentru poezie, pe care încercă să o definească inutil, nemaiavând pentru cine să o descifreze (*Cine are nevoie de poezie*?), sau atitudinile antireligioase, care îl aplatizează pe om și îl lipsesc de fundamentul cel mai profund al moralității și echilibrului său sufletesc. Or, exprimând dezideratul său poetic, ea afirmă în primul ciclu al cărții: „Poemul meu e liniște./ Poemul meu e iubire./ Poemul meu sunt eu/ descifrând neînțelese înțelesuri/ ale dimineții zilei de Apoi” (*Poem despre poem*), pentru ca, în ciclul următor, reafirmând că ,,Poemul trebuie să fie .../ cu gânduri lungi de primăvară târzie,/mirosind a pământ reavăn și/ dor de singurătate”, să conchidă, având în vedere lipsa interesului lumii pentru poezie, că „Poemul meu/ Este/ Un poem/ Al lipsei de poem” (*sau fără cuvinte, desigur*).

În ultimul ciclu al cărții, intitulat sugestiv *Aici. Acum.*, un fel de încheiere sau concluzie a întregului volum, poeta își exprimă în câteva poezii sentimentele pe care i le-au generat anii de pandemie: nevoia de solidaritate (*Depărtare*); faptul că „nu-i chip să trăiești într-o lume fără viață/ fără cuvinte fără îmbrățișări fără speranță fără/ frumos/ fără nimic...” (*Simfonia tăcerii*); admirația pentru cei care s-au opus micului rebel (Covid 19), mergând la un concert Enescu, pentru că „ei și nu doar ei/ au ales să spună NU/ însă un mare/ DA” (*Ascultând Enescu*). Este clar că poeta desfide, înainte de toate, frica (*Întrebare*) și îndepărtarea de viață, afirmând: „pe mine mă iertați,/ eu vreau să iubesc, să trăiesc, să mă bucur,/ pentru mine P este de la *poezie*, nu de la pandemie,/ îmi pare rău/ *depărtare*/ nu face parte din vocabularul meu” (*Cuvântul meu*).

Atentă la *Silabe* – din care alcătuiește cuvintele tematice ale poeziei sale, la *Gânduri* – ca reflecții lirice la problemele condiției umane, la *Aici. Acum.* – prin care își exprimă atitudinea față de prezentul atât de agresiv la adresa omenescului, Dana Opriță este la fel de exigentă și la stilistica poeziilor sale. Caracteristica principală a stilului său constă, aşa cum s-a remarcat, în plasticizarea noţiunilor abstracte. Procedeul folosit de poetă este acela al personificării noţiunilor, al transformării lor în personaje, cărora li se atribuie însuşiri care servesc la exprimarea diferitelor stări de spirit. Sunt personificate îndeosebi timpul și viața, exemplificate anterior, dar și tristețea, suferința, bucuria, poemul, gândul etc. etc. Sunt remarcabile și unele verbe tari, tăioase (primăvara zgârie, soarele dă buzna, cuvântul *împreună* s-a spart, liniștea își culege cioburile, tăcerea urlă, tristețea ucide etc.) și unele comparații sau metafore de mare forță de sugestie, unele repetiții și inversarea unor sintagme.

Concluziv: volumul de versuri ***daniela @ punct ro*** ne dezvăluie un profil poetic pregnant și frumos conturat, atât spiritual, cât și stilistic, de urmărit în continuare în contextul poeziei române contemporane.

Ioan N. ROȘCA

Între faldurile grele ale istoriei

Ioana Cosma, lector de limba engleză la Departamentul de Limbi Străine Aplicate al Universităţii din Piteşti, scrie poezie, proză, eseu şi teatru. Piesa *The Men from the Mechanical Age* i-a fost publicată în Canada şi s-a jucat în cadrul Festivalului JCTC din New Jersey.

Anul acesta, la *Editura Institutul European*, i-a apărut romanul **Cei de departe**, roman care, aşa cum ne spune autoarea, „îşi propune să pună în lumină valorile intelectuale interbelice".

Ioana Cosma îşi poartă cititorii într-un roman biografic, non-ficţional, şi-i face părtaşi la experienţele de viaţă ale bunicului său, începând cu ultimele zile petrecute la Colegiul Pedagogic din Râmnicu-Vâlcea (Preparandia), facultatea, recrutarea şi înrolarea în armată în Al Doilea Război Mondial şi terminând cu întoarcerea acasă în perioada de colectivizare a României.

Momente semnificative din viaţa bunicului, sub furtuna marilor răscruci ale istoriei care au lăsat urme adânci în amintirea sa şi care, iată, stăruie şi în mintea celor care i-au urmat, au ocazia acum să iasă la suprafaţă prin mărturia generoasă şi emoţionantă a nepoatei sale.

Acest roman nu este doar o consemnare de evenimente, aşa cum, probabil, şi le aminteşte autoarea din confesiunile bunicului (sau i-au fost încredinţate de acesta); el scoate la iveală pelicule de viaţă autentice, fără să fie străbătute de acea undă de perisabilitate.

Istoria mică a personajului central, George Armăşescu, se împleteşte cu istoria cea mare a lumii, prinzându-l, printr-o ironie a sorţii, la răspântii. Firul narativ al acestei cărţi urmează succesiv etape reprezentative, fără strategii textuale, fără plonjeuri spre zonele de mare adâncime ale sufletului, aşadar nimic nu destramă ţesătura biografică în ansamblul ei, în afara unor mici nuclee lirice care dau o aură romantică personajelor.

Spaţiul în care trăieşte şi se formează tânărul George, fiu de învăţător de ţară, este unul aproape bucolic. El se hrăneşte cu prospeţimea şi aerul limpede al locului natal, care se îmbibă în mod miraculos în ardoarea cu care priveşte la anii ce vor veni şi în forţa însetată de a cuprinde şi înţelege lumea. Educaţia moral-religioasă, energia şi dăruirea acestui tânăr, proaspăt absolvent al Colegiului Pedagogic, şef de promoţie şi viitor student la matematici, erau la vremea aceea calităţi care marcau generaţia sa:

„Visa să cunoască locuri de departe, triburi ascunse în junglele amazoniene, să călătorească în America, să vadă cu ochii lui lumea nouă şi visul american, voia să navigheze pe vapoare înspre ţărmuri virgine, să descopere diversitatea de nedescris a lumii acesteia, să înţeleagă şi alte popoare şi alte limbi, să converseze cu oameni înţelepţi şi citiţi, să facă baie în Marea Sargaselor, să vadă Tropicele şi Africa de smarald."

Începutul vieţii de student la matematici, lumea plină de culoare abia descoperită a Bucureştiului şi prima sa iubire sunt întrerupte dureros de tăvălugul unor ideologii bolnave. George şi colegii săi sunt prinşi în menghina uriaşă a istoriei – înrolarea şi trimiterea în linia întâi în războiul din Ucraina. Tânărul, pregătit pentru marea întâlnire cu viaţa de student, aflat la începutul unei poveşti de iubire cu frumoasa Elena, este trezit din visul său şi aruncat în mijlocul unui coşmar, într-o lume ieşită din matcă, nevoit să lase totul în urmă şi să plece pe front. Pe chipul său şi al camarazilor umbra războiului („ceva absurd care spulbera vieţile a mii şi mii de oameni") se lasă trist.

Sensul şi utilitatea acestui război li se păreau absurde tinerilor studenţi, simţeau cum le sunt jefuite tinereţea şi năzuinţele, iar deruta şi amărăciunea luau locul speranţelor:

„Se lăsă iarăşi tăcerea. Fiecare auzise nenumărate poveşti despre cât de grea şi dură era viaţa pe front, despre ororile inimaginabile pe care cei ce supravieţuiau le văzuseră aievea, despre dezumanizarea şi abrutizarea soldaţilor prinşi mereu între viaţă şi moarte, despre tranşee şi cazărmi, despre mâncarea de mizerie şi hainele şi bocancii rupţi în care mergeau zeci de kilometri, despre priviri hăituite şi ochi însângeraţi."

Un tren încărcat cu recruţi ajunge în Ucraina. Dacă nu ar fi călătorit schimbând peisajele, dispărând munţii, dealurile, apoi lanurile de grâu sub un soare copleşitor, ar fi crezut că încă sunt acasă, „sate cu case şi oameni simpli" îşi vedeau de treburi, erau „prinşi în poveştile obişnuite ale vieţii lor", deşi tancurile blindate şi avioanele care treceau pe deasupra semănau panică şi neîncredere. „Or să ne arunce în luptă imediat ce ajungem?" – această întrebare de pe buzele tuturor era mai degrabă o afirmaţie.

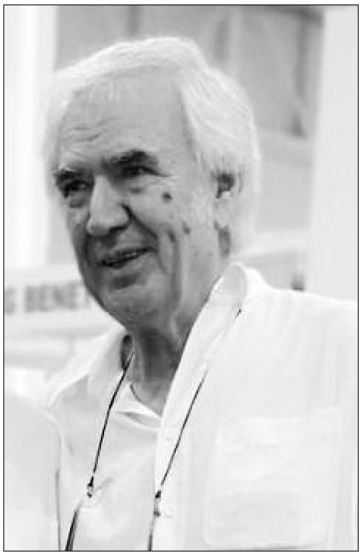
Tragediile marilor bătălii, timpul petrecut în tranşee, asalturile de noapte, prizonieratul, sunt realităţi care nu au rămas doar în amintirea acelei generaţii, ele sunt din păcate repetabile.

Chiar dacă prezenţa istoriei mari în destinul tinerilor trimişi să lupte împotriva voinţei lor a bulversat multora dintre ei valorile în care au crezut, după terminarea războiului, cu episoadele lui triste, dramatice, urmate de altele la fel de critice din perioada colectivizării, motivaţia lui George a devenit şi mai puternică: să-şi întemeieze o familie, să se întoarcă în locurile natale lângă cei dragi, să predea la şcoala din sat, „să rămână om, orice s-ar întâmpla."

O carte cu mesaj clar, o aducere-aminte peste timp.

Liliana RUS

Poeta care vrea să rupă legătura cu lumea și cu Dumnezeu

Cu toții primim cărți. Iată că autoarea **Conița Lena** încearcă o disecție, de această dată, a stărilor ce o tulbură, cu un iureș nestăvilit ce ar dori să bulverseze totul din cale. Poeta este preocupată de invidiile care ar putea să o lezeze, de tumori maligne, de o împăcare a unor mari poeți în postumitate, dar și de figura prințului Tom – poetul Gh. Tomozei –, care ar fi trebuit să o debuteze cu ani în urmă. Lucrul nu s-a întâmplat din cauza unor situații obscure pe care nu ni le detaliază.

Este adevărat, ea nu mai publică în reviste și, se pare, s-a retras într-un turn al singurătății – nu este singura –, între cărțile publicate, între bolile acumulate și cele câteva premii etalate cu bun simț.

Deschizând cartea*, ne întâmpină metafore surprinzătoare și ne dăm seama că poezia poate fi scrisă și cu năduf, unde descoperim orgolii și trădări, neajunsuri, dar și stări molatice, alături de sintagme în încercarea de a ne ului. Impetuozitatea este absolut masculină, belicoasă nu de puține ori.

„Atacurile" sunt crude, dar autentice. Exemplificăm: „Dumnezeu vinde indulgențe de pânză neagră –/ nicio grijă, a cusut cămăși pentru șerpi,/ scorpioni, șacali, maimuțe/ și râuri de porci/ – saci închiși de la dinte și până-n ultima/ unghie." (*Tipare*). Totul pare abracadabrant, Creatorul acuzat este străin, iar lumea, contorsionată, pe când: „Apusul ca un astrolog răzbunător/ poartă în gheare colivii ecologice./ Cărțile poeților duși la cer." (*Tablou de Birkenau*). Cruzimea observației este ad-hoc. Nimic nu o poate mulțumi pe poetă.

O întreagă faună defilează, ca într-un coșmar cu ochii deschiși, fără odihnă. Şarja continuă neobosită, vizând societatea, relațiile dintre oameni/scriitori, presupuse sau chiar adevărate. Clipe nefericite par să o inspire: „Pe aici nu se rămâne, hula și puroiul adorm/ în morminte harul cu ochii aprinși/ în poem." (*Descarcerare*). Un Lautréamont invizibil, scăpat parcă de la ospiciu, încearcă să ne aducă la realitate, fluturându-ne aceste poeme scrise/trăite cu o neagră savoare. Autoarea își trăiește poemele cu maximă intensitate, adâncită în analiza socială, politică, sau de altă natură. Psihologia poemelor este înfățișată cu un ochi de rece judecător.

Dumnezeul doamnei Conița Lena nu poate fi decât – pentru că așa își dorește – o statuie de calcar. Litera, poetul, arta nu mai sunt la preț. Ele au fost absolut inundate de urât, de acele stări numite: „un rău al inimii coborât în stomac". Viața altora – și a poeților desigur – este sau aduce a închisoare construită din nimicuri și încorsetări. Frumosul, profunzimea nu mai au loc în această lume nebună, nebună, nebună. În final, pe ea o despart de Dumnezeu: „sânge al altei epopei/ cu armate levitând între Dumnezeu și mine." (*Carbon radioactiv*)

Oricum, cartea iese din obișnuit, pentru că autoarea trăiește benefic în acest caz pentru poezie și retrăiește un fluviu incontinent al inspirației cu o forță greu de bănuit. Stările, puse pe tapet, ale societății, s-ar datora și uitării credinței întru Hristos.

Din poemul *Eșantioane* cităm ultimele două strofe: „Vai de cei care pleacă din ei/ sosii de îngeri în poala Satanei/ ei îți întind lame de bărbierit între file de carte/ apoi în sugative perene strâng solzii de sânge uscat/ și-și fac din ei amulete.// Vai de cei care pleacă din ei/ scuipați în cozi de comete/ vor șterge cu părul prezicerii picioarele eclipsei/ doar flegme astrale pe frunți vor purta/ și creieru-n fărâme va întreba de Geniu. Fragmente din Fiul omului nu există!"

Poeta Conița Lena dezvăluie profunzimi sociale înveșmântate în metafore și sintagme cutremurătoare, sondând abisul unei societăți în care nu mai vrea să locuiască, ba chiar se simte străină.

Cartea **Un râu negru poemul**, apărută anul acesta la Editura *Tracus Arte*, își merită cu prisosință titlul, amintindu-ne de o poetă care se vrea uitată. Nu, litera ei izbutește să ne scoată, pe unii dintre noi, din amorțeala cotidiană și din proverbiala inerție a românului.

Dar cine mai citește azi poeme de un asemenea tragism? Cartea este o probă a vitalității spirituale – și nu una obișnuită.

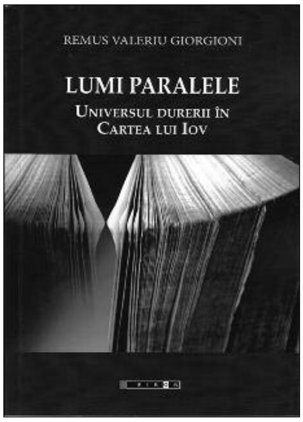
Radu CANGE

* Conița Lena, **Un râu negru poemul**, Editura *Tracus Arte*, București, 2022

Universul durerii și lumile accesibile

În vremea de azi, oamenii au viziuni diverse asupra lumii. Libertatea, accesul la informaţie în toate sistemele de comunicare, transferul de cultură dintr-o parte în alta a continentelor au generat o multitudine de tablouri filosofice, literare, teologice. **Remus Valeriu Giorgioni**, în cartea ***LUMI PARALELE. UNIVERSUL DURERII ÎN CARTEA LUI IOV****, apărută la Bucureşti, Editura Eikon, 2022, ne propune o dezbatere serioasă asupra destinului uman. Tema este preluată din *Biblie* şi din alte scrieri având ca personaj pe Omul *Iov*. Licenţiat în studii biblice la BIMI (Baptist International Mission Incorporated) din Chatanooga, Tennesse, activ în domeniul literar prin cărţile de poezie şi proză scrise, redactor la reviste de cultură, prezent prin eseuri şi recenzii în revistele literare, autorul a reuşit să fixeze în cartea de faţă problemele care au afectat/afectează lumea în istorie. Problema societăţii, problema durerii umane, problema sensului în viaţă. Cartea a fost rezultatul muncii de mai mulţi ani (7-10 ani), a pasiunii şi misiunii artistului în lume. Trebuia s-o fi scris, aşa mărturiseşte în *Argument minimal*, de fapt, prefaţa: „Am scris-o întâi pe hârtie, în pat, pe genunchiul drept, pe care ţineam mapa de carton; am pierdut-o de vreo două ori pe calculator. Iar acum lucrez iarăşi de zor... Scriu aproape frenetic, având o singură temă conjugată: să nu se piardă cumva, între timp, cartea sau autorul” (p. 5).

Personajul Iov este binecunoscut, el sintetizează prin existenţa sa *durerea* care afectează omul, indiferent de sistemul social. Şi-a dus viaţa în societatea veche tribală, a ţipat în istorie, a marcat destinul oamenilor. Mulţi scriitori au scris pe tema acestei drame. Durerea este specifică individului, nu se manifestă în laboratoare, este pe piele proprie. Suferinţa este un mod de cunoaştere. *Biblia* ne arată că Iisus, personajul central al istoriei, a cunoscut, după întrupare, ceea ce trebuia cunoscut prin suferinţă. Numai suferinţa sculptează în mintea umană adevărul...

Cartea *Iov* apare în *Biblie*, are o istorie aparte, face parte din cultura literar-religioasă a evreilor şi a lumii, în general. Este o scriere veche, a rezistat în timp, a marcat generaţii, a pus în lumină destinului omului. Cititorul cunoaşte de la început tensiunea/ conflictul/ motivaţia care pune în mişcare povestea, poziţia Creatorului şi poziţia lui Satan, în raport cu structura complexă a omului creat. *Iov*, o personalitate a vremii, conform standardelor sociale de atunci, se trezeşte, brusc, din frumuseţea vieţii în nefericitul ins, căţărat pe un munte de gunoaie (parcă sună modern), afectat de boli, de tragedii, de drame, de absurd... Destinul lui pune în mişcare o lume, familia, prietenii, slugile, îngerii, pe Dumnezeu. Relaţia omului cu Dumnezeu apare în prim-plan, religia este în joc, cultura vremii, contextul în care trăieşte omul, accesul omului la Dumnezeu, cu simbolul *muntelui* divin... El este prigonit, pierde tot, câştigă tot, nu are argumente, doar ţipătul său în istorie, vorbele pe care le spune. Dreptatea/ neprihănirea sa nu-l ajută la nimic. Ceea ce-l ajută este relaţia cu Dumnezeu. Lamentaţia sa, invocarea judecăţii divine, apelul la instanţa ultimă, conform normelor religioase ale vremii, nu-l ajută. Este neputincios, pare o păpuşă în mâini nevăzute, soţia, prietenii, toţi se leapădă de el. Iov rezistă prin credinţa sa... Cei trei înţelepţi din Răsărit, filosoful tânăr, nu-l pot ajuta. Când vorbeşte Dumnezeu, şi pune capăt procesului în care este implicat nefericitul personaj, lucrurile se cam lămuresc. Răspunsurile divine pun capăt oricăror acuzaţii, autocenzurii, răspunsul este un adevăr la care omul nu are acces. Personajul *Iov* este nevoit să trăiască în acest context al durerii, un univers apăsător, modelator, crunt. La capătul întregului proces, *Iov* iese biruitor, a prezis apariţia Salvatorului, a acceptat limitele sale, suferinţa l-a transformat. Această tragedie veche a pus în lumină prezenţa celor două lumi, lumea de jos, a suferinţei. Lumea de Sus a eliberării.

Remus Valeriu Giorgioni defineşte în carte, în mod metodic şi bazat pe probe, existenţa celor două lumi, secretele acestora, coordonatele societăţii croite după voia lui Dumnezeu. Iov deschide porţile istoriei, omul poate avea două cetăţenii, una aici, alta în Cer. Autorul apelează la mijloacele teologiei sistematice, a teologiei biblice, la apologetică, face demersuri hermeneutice pertinente, citează din cultura vremurilor, se bazează pe ştiinţă, literatura este prezentă şi ea. Cartea este un studiu aparent, dar are elemente de eseu, de jurnal spiritual, de mărturie, pune în evidenţă puterea culturii în istorie,

limbajul este direct, accesibil, explică sensul în epoci diferite. Sunt și pagini poetice în care destinul este tema principală. Scopul omului, arată autorul, este găsirea Cetăţii Perfecte, omul trebuie să evite calea dulce a răului, o cale străveche, uşor accesibilă, bazată pe necunoaştere. Scrisul ne ajută să fixăm problemele și să transmitem experienţa umană, pentru a evita *deplasarea în cerc*. Omul trebuie să fie optimist, deși abisul este în față, el poate fi depășit. Suntem plimbați prin toată *Biblia*, autorul urmăreşte firul mesianic al narațiuni, pildele lui Iisus fixează adevărul prin analogii simple, accesibile omului.

De remarcat și modul în care autorul privește durerea. Mulţi oameni nu se tem de moarte, ci de durerile care generează moartea, de boli, suferinţe de tot felul. Singurul *cobai* la îndemâna medicilor este *omul*, nu se poate apela la alte sisteme medicale adiacente. De la o durere simplă, cauzată de boli diverse, se poate ajunge la iritare, agresivitate, angoasă, absurd, chiar crimă. Pentru omul legat de Creator, durerea este ingredientul care-l ajută să-şi şlefuiască personalitatea, modul de a gândi. Este reținută esenţa: „A suferi înseamnă a avea un secret comun cu Dumnezeu”, idee preluată de la un filosof idealist din vremuri trecute.

Interesante sunt paginile în care scriitorul de azi face o paralelă între informațiile ştiinţifice şi informaţiile din *Biblie*. *Centura de fotoni,* care va afecta planeta, poate genera stări aparte ale fiinţei umane. Paralela dintre omul din viitor şi arătările lui Iisus după înviere sunt interesante și plauzibile. Dovadă că rațiunea are locul ei, alături de revelație. Una este rațiunea omului limitat, alta este rațiunea divină. Remus Valeriu Giorgioni face o paralelă între absurdul filosofiei lui Cioran și absurdul (taina) din teologie. Ideile se întretaie, rezultatele sunt tentante. *Iov* şi *Ghilgameş*, alt personaj al arhiliteraturii, sunt personaje în căutarea nemuririi, tentația omului de la început, cea pierdută în Raiul abandonat din cauza păcatului neascultării. Concluzia procesului dintre om şi Dumnezeu este subliniată: „că oamenii nu-l vor putea înţelege niciodată și, în același timp, că nu se pot pune cu Dumnezeu” (p. 76).

Din punct de vedere literar, autorul notează: „Cartea *Iov* rămâne o capodoperă și luată ca text literar, dar valoarea ei de prim ordin rămâne cea moral-religioasă. În esenţa sa cea mai profundă, *Iov* este un tratat de religie în versuri; tratat de morală religioasă după *Hamurabbi*, dar înainte de Tablele Legii, grefat pe legenda vieţii singurului inocent care a trăit vreodată pe faţa Pământului, exceptându-l pe Iisus Hristos, Omul-Dumnezeu” (p. 93).

Sub forța evenimentelor, în căutarea ieşirii prin cer, *Cartea Iov* surprinde ziceri memorabile, valabile în orice vreme. Durerea marchează spiritul, relaţia cu Dumnezeu forţează limitele cunoaşterii: „Omul se naşte ca să sufere, după cum scânteia se naşte ca să zboare” (p. 148). Exemplele pot continua, ele marchează spațiul şi timpul, lasă o amprentă, dovadă că vorbele au putere.

Giorgioni trage numeroase concluzii în paginile cărţii sale, merită reţinute, cititorul va fi atent la acestea. Ele marchează existența, sunt direcţii de acţiune în vremuri bune şi vremuri rele. „Pe urmele Eclesiastului, Iov, aflat pe culmile disperării, în fundul abisului ca Iona în stomacul balenei (ab abissum clamavi ad Te, Domine!) are străfulgerarea acelei revelații cu Răscumpărătorul, care dă *Cărţii lui Iov* o nemaivisată perspectivă spirituală pentru acea perioadă îndepărtată de timp. Este piatra de temelie a teologiei redempţiunii și a marelui Redemptor din creştinismul actual, Iisus Hristos...(p. 176).

La final, o *postfaţă* semnată de **Petru Ursache**, o analiză destul de extinsă a *Fenomenului Iov*, cu note pertinente, bazate pe istoria creştinismului, pe cultura universală. Explicaţiile completează mesajul, dându-i o notă aparte în peisajul literar și teologic actual. Reținem că personajul poartă povara suferinţei asumate, a responsabilităţii omului în faţa Creatorului. Punctează izvoarele din mai multe puncte de vedere: literar, teologic, istoric, cultural, filosofic, al ştiinţelor cunoaşterii. Face o legătură cu folclorul de la noi și marile scrieri ale umanităţii. Punctează relația moralei cu religia, focalizându-se pe lumile pierdute ale bunului simţ. Reţinem din *postfaţă*: „Omul contemporan încă se simte în firea lui Iov, chinuit de suferinţa fără leac a însingurării. De aceea, înţelegerea textului sacru îi dă cheia întâlnirii cu Dumnezeu și cu semenii, singura lui bogăție fiind *calea, adevărul și viaţa*” (p. 276).

Bibliografia pe care s-a bazat autorul reprezintă semne, repere în acceptarea universului durerii, în prinderea sensului. *Biblia* reprezintă un text solid, dar Remus Valeriu Giorgioni a apelat și la alţi autori din biblioteca universală la care, din fericire, avem acces. Sunt tablouri simbolice, semne în calea cunoaşterii temelor, provocând cititorul la discursul despre Iad și Rai, la viitorul care este fixat în Biblie, la cunoaşterea ţării Israel, ca o un loc aparte. Numele lui Dumnezeu este privit din diverse perspective, dar și creştinismul românesc, cu atâtea valori certe, unice. Sunt puse în balanţă filosofia și credinţa creştină, lumea asiro-babiloniană cu paradigmele ei vechi și cu simboluri noi. *Viitorul* apare ca o temă aparte și se simte în stilul de ansamblul al cărţii, se deschide un portal în timp pentru a înţelege că există lumi paralele...

Durerea? „Ea nu este numai un complex de factori fizici şi chimici cu suport anatomic (organul care simte durerea), ci un fapt de viaţă, o trăire care se repercutează în profunzimile fiinţei, după modelul cercurilor concentrice provocate de piatra aruncată-ntr-un lac” (p. 10).

Constantin STANCU
Iulie 2022

* **Remus Valeriu Giorgioni**, ***LUMI PARALELE. UNIVERSUL DURERII ÎN CARTEA LUI IOV***, 302 pagini, ediția a II-a, Bucureşti, Editura Eikon, 2022; postfaţa: Petru Ursache, cu note biobibliografice despre autor.

Revista *Cafeneaua literară* la 20 de ani. Decernarea Premiilor anuale – 2022

Este, pe zi ce trece, din ce în ce mai rea soarta revistelor literare din ţară. Din pricina unor politici locale şi regionale de-a dreptul stupide, aceste publicaţii au început să dispară (vezi, chiar recent, cazul admirabilei „Pro-Saeculum" de la Focşani, diriguită vreme de două decenii de criticul şi istoricul literar Rodica Lăzărescu, şi, cu deosebit sârg, după moartea regretatului Mircea Dinutz). Ştim cu toţii că fondurile alocate actului cultural sunt puţine, dar ia uitaţi-vă domniile-voastre prin calendarul manifestărilor derulat de respectivele instituţii, prin consiliile judeţene respective: veţi vedea că se aruncă bani pe atâtea „prostii" poporane (concerte de tot felul, mai ales de muzică manelistă, festivaluri dedicate „berii", „mititeilor", „întâlnirilor", „zilelor" nu-ştiu-care ş.a.m.d., toate urmărind scopuri electorale – deci un greţos spectacol politicianist întreţinut cu banii noştri ai tuturor!). Diriguitorii croiţi pe această „felie" bugetivoră nu realizează, cum foarte rar se mai întâmplă, că susţinerea unor periodice de cultură, în general a actului cultural, poate să le aducă un spor de nobleţe, de mai largă respiraţie, mai ales acolo unde tradiţiile culturale impun o astfel de abordare.

Spunem toate acestea întrucât noi înşine derulăm aici, la Tg.-Jiu, un proiect cultural început în 2005 şi care continuă: trimestrialul de cultură „Portal-MĂIASTRA", în 52 de pagini, intrat sub egida Uniunii Scriitorilor din România încă din 2007. O revistă de format tabloid, care, de-a lungul a peste 18 ani de existenţă neîntreruptă, şi-a format echipa redacţională (preşedinţi de onoare, criticii: Gh. Grigurcu şi Mircea Popa) şi un culoar al ei, în amplul şi variatul peisaj revuistic din ţară. *Transeat*... şi să punctăm un fapt de binemeritată laudă pentru periodicul mensual de la Piteşti.

Cum bine se ştie, cu puţină vreme în urmă, circula pe internet ideea potrivit căreia frumoasa revistă „Cafeneaua culturală" de la Piteşti, aflată de două decenii sub conducerea valorosului poet şi eseist Virgil Diaconu, nu ar mai primi fonduri din partea Primăriei şi Consiliului Local Piteşti. Desigur, ideea a intrat în atenţia acestor instituţii şi, având în vedere ampla susţinere de care se bucură revista, instituţiile amintite au continuat să fie solidare cu proiectul iniţiat de scriitorul amintit. Felicităm cele două instituţii care, având în vedere tradiţiile culturale ale Piteştiului, au procedat corect, spre mulţumirea atâtor cititori şi, desigur, pentru susţinerea imaginii culturale a frumosului municipiu de pe Argeş!

Nu mai este nevoie s-o spunem, revista „Cafeneaua literară", editată de Centrul Cultural Piteşti, s-a impus în peisajul revuistic naţional prin valorosul ei profil de mare actualitate şi autentic spirit critic, cultivând cu precădere cronica literară (îndeosebi cea de întâmpinare), ancheta culturală, poezia şi eseul. Nume prestigioase ale literaturii şi culturii române de azi, dar şi celebrităţi de peste hotare, se pot întâlni în coloanele publicaţiei. Răsfoind doar numărul trecut (10/236, anul XX, octombrie 2022, 32 p.), vom găsi aici mesaje de salut şi susţinere venite din partea unor mari nume ale culturii române de azi: Gheorghe Grigurcu (rubrica permanentă „Lector"), Horia Bădescu, Ion Simuţ, Alex Ştefănescu, Adrian Dinu Rachieru, George Vulturescu, Nicolae Silade, Victoria Milescu, Ana Dobre, Valeria Manta Tăicuţu, Florin Dochia, Ionel Bota, Nicolae Mecu, Ioana Cosma, Lidia Vianu, Magda Ursache şi mulţi alţii. Iată un fragment din mesajul trimis de Ali-Izi Bucur:

„Este un real confort că, în lumea cuvântului, bântuită în mare parte de clientelism, o revistă precum *Cafeneaua literară* îşi respectă deopotrivă cititorii şi colaboratorii. (...) Aşadar, Mulţi Ani prosperi *Cafenelei literare* [o instituţie veche în Europa, frecventată de literaţi şi artişti, între care i-am aminti, din secolul al XIX-lea, doar pe Vasile Alecsandri şi Eminescu, n.n.] şi diriguitorului ei, selecţie inspirată, fără compromisuri, şi colaboratori cu har întru bucuria spirituală a cititorilor!"

Să citām, în ideea unei mai bune înţelegeri democratice / asumări a actului cultural, şi precizările stipulate potrivit cărora, conform legii, „responsabilitatea asupra conţinutului textelor revine autorilor", aceştia putând avea „şi alte opinii decât ale redacţiei"...

Lângă directorul revistei V.D. (căruia îi datorăm „prezentarea artistică"), să reţinem şi numele redactorului-şef Marian Barbu şi al secretarei de redacţie Simona Fusaru, precum şi al redactorilor: Lucian Costache, Denisa Popescu, Liliana Rus, Florian Stanciu, Ion Pantilie, Elisabeta Boţan (corespondent Spania), Ioana Naciu (culegere de text), Lucian Pârvulescu, Jean Dumitraşcu (corectură).

Numărul curent, din octombrie, apare sub genericul „*Cafeneaua literară* la 20 de ani – 2003-2022", publicând în pp. 2-5 profilurile scriitorilor premiaţi pe anul în curs „care au publicat în paginile ei şi au contribuit prin textele lor la calitatea ridicată a revistei". Premiul pentru Poezie a revenit lui ION COCORA (poet, critic teatral, director Editura „Palimpsest" Bucureşti), premiul pentru Proză lui RADU ULMEANU (poet, prozator, publicist, diriguitorul revistei „Acolada", Satu Mare), premiul pentru Critică literară lui IULIAN CHIVU (Roşiorii de Vede) şi AURELIU GOCI (Bucureşti), Premiul *Opera Omnia* pentru critică şi istorie literară – ZENOVIE CÂRLUGEA (Tg.-Jiu). Festivitatea de premiere a avut loc, cu prezenţa laureaţilor şi sala plină, joi, 27 octombrie 2022, la Centrul Cultural Piteşti, o adevărată sărbătoare literară, derulată sub egida Consiliului Local Piteşti şi a Primăriei municipiului Piteşti. În semn de recunoaştere şi preţuire, INSTITUTUL „FRAŢII GOLESCU" a decernat o valoroasă DIPLOMĂ d-lui Virgil Diaconu şi redacţiei.

„Povestea" festivităţii, în care ne-am regăsit – un spectacol ad-hoc de reală rezonanţă – a fost desfăşurată de Denisa Popescu, cu deosebit talent publicistic şi plăcută prezenţă de scenă. Felicitări tuturor organizatorilor!

N.B.: Să reamintim că „Marea Doamnă a Gorjului interbelic", ARETHIA TĂTĂRESCU (născută „Piteşteanu", la Piteşti, soţia prim-ministrului liberal Gh. Tătărescu, 1934-1937, consilier regal şi ambasador la Paris) este, dincolo de atâtea şi atâtea iniţiative social-culturale avute în Tg.-Jiu şi judeţ, aceea care l-a contactat şi determinat pe Brâncuşi să ridice Ansamblul Sculptural de la Tg.-Jiu, asigurându-i finanţare şi deplin sprijin. Alăturăm o fotografie din 1935, făcută la reşedinţa Tătăreştilor de la Poiana-Gorj, în care sculptorul apare alături de reprezentantele Ligii Femeilor Gorjene, în frunte cu Arethia Tătărescu. Ansamblul brâncuşian a fost ridicat în perioada 1937 (*Coloana*) -1938 (*Poarta*, *Masa*, *Aleea scaunelor*), inaugurarea având loc la 27 octombrie 1938, în cadrul unor ample manifestări.

Z.C.

Poteca îngerilor

Norii se ridică și se dau la o parte făcând o spărtură
pe cer
un loc luminos în care se simte privirea lui Dumnezeu
ca o potecă a îngerilor sub soare.

Mă retrag din toate mizeriile vieţii cotidiene
așa cum marea își retrage meduzele în larg
la ceas de asfinţit.
Nu doresc decât să ascult tăcerea îngerilor
la fel ca în copilărie.

Printre mobilele negre ale memoriei
nu dispare războiul din lume
și nici din amintirile mele...
- Pământul e sfânt, îmi șoptește bunica
din lumea de dincolo...
Când eram copil și mergeam în urma ei,
priveam cum mângâia fiecare fir de iarbă
care se înălţa nemuritor pe urmele noastre.

Gura sângerândă a macilor
se întinde peste întreaga lume
prevestind lacrimile lui Dumnezeu...

Între cele două lumi

Când tata a plecat dincolo
era foarte speriat
îl ţineam strâns de mână
iar spiritul lui translucid
se ridicase până în tavan
îl trăgeam de mână
singura punte de comunicare
între noi și cele două lumi.

Tatăl meu mă privea speriat
de la poarta acestei lumi
și-mi transmitea emoţia plecării
și a despărţirii noastre
din această lume.

În acel moment al disperării
a intrat o lumină caldă
în salonul de spital
învăluindu-ne
și rotindu-se de trei ori
deasupra capetelor noastre.
Am simţit ultima lui sărutare
pe obraji
înainte de marea plecare.

Seara înainte de a adormi
rememorez chipul tatălui meu
și iubirea lui nesfârșită pentru mine
ca o rugăciune care trece plutind
dincolo și dincoace
între cele două lumi.

- Îţi mai aduci aminte,
îmi șoptește tata din lumea de dincolo,

de mine tânăr, când mă prefăceam în copac,
iar tu te căţărai pe crengile mele?
- Sigur că da, îmi amintesc, îi răspund eu
de fiecare dată... tu erai copacul meu
și mâinile tale erau crengile puternice
pe care mă dădeam în leagăn...

Încă o treaptă

Gust de sânge au dimineţile mele.
Poteca îngerilor mai coboară o treaptă,
este din ce în ce mai aproape de noi.

Lumea vine și pleacă la fel de ușor,
viaţa este o iluzie,
iubirea este o iluzie,
moartea este iluzia supremă a vieţii...

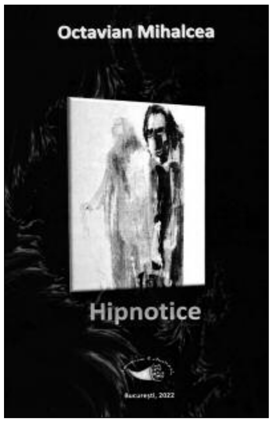
În locul unui prieten se mai aprinde o candelă,
din ce în ce mai multe lumini,
până ce întreaga lume se transformă
într-un cimitir luminos.

Scriu cu sângele sufletului meu
o scrisoare către morţi...

Poem cu mama

Într-o zi copiii din bloc au inventat un joc nou
un concurs *cea mai frumoasă mamă din lume.*
Fiecare copil își scotea mama la geam
iar ceilalţi copii votau prin strigăte de admiraţie.
Eu priveam și-mi doream să particip la concurs
încercând să-mi conving mama care nu voia deloc
să intre în jocul nostru.
Am aranjat-o atât de frumos
de parcă ar fi fost de vârsta mea
cu niște cozi mari prinse deasupra capului
și am adus-o la geam rugând-o
să scoată capul în afară
să vadă toţi copiii cât de frumoasă era.
Mama mea era cea mai frumoasă mamă din lume
în strigătele de admiraţie ale copiilor.

Carmen DUVALMA

În subconştient se suprapun minunile, „mâine va izbucni ecoul"...

Într-un flux intens, emoţionant de fiecare dată, cuvintele vibrează în extaz poetic, sunt profunde şi fidele unui univers liric care are deja propriul tipar inconfundabil, împlinit şi, desigur, o liberă desfăşurare intelectuală, pasională, chiar. E limpede că poezia lui **Octavian Mihalcea** din volumul **Hipnotice** (Editura „Anconeum & Analepsie", Bucureşti, 2022) devine ceva mai mult, ceva în plus faţă de propriul ei concept, poate acel adevăr care are legătură cu îndelungatele noastre căutări şi care depăşeşte, fără doar şi poate, sfera teoretică. Acest mod de a crea stimuli pentru efectele emoţiei te adânceşte nu doar în propriul suflet, dar şi în spiritul universal, într-un fel realmente mistic, care poate chiar rupe unitatea, tocmai pentru că, dincolo de orice, oferă înnoiri ale limitelor lumii, ale realităţii, dar şi pulsul simbolic al iraţionalului prin care poţi submina tot ceea ce determină teama, timiditatea, tăcerea, singurătatea. Dincolo de timp, de spaţiul deschis, nelimitat al închipuirii, toate acestea pot restaura echilibrul în procesul înfăptuirii lui şi în dispoziţia sufletească - afinităţi, condiţii subiective şi obiective, există, desigur. Se creează astfel capacitatea de a simţi poezia în forma ei proaspătă de expresie, de a o urma şi de a-i trăi intimitatea, ca şi cum ai trece în revistă tot ceea ce se condensează în imaginaţie, în intuiţie, în vis, în iluzii şi, de ce nu (?), în infinit, *„cu toate împrejur / te roteşti undeva / eşti acelaşi / viu sau nu / speranţa spală păcatele / vei aplauda curţile viitoare"... „cumva, unul dintre sfârşituri / îţi va compune opera"*.

Uneori, vorbele sunt fragile, alteori, dimpotrivă, *„colţii mari sunt / chiar visul peştelui"*, sufletul ceasului cântăreşte puţin în înfăptuire, fanteziile vin împachetate în pungi de cadouri, graţiile fotografiei au căzut sub pata îngălbenită, speranţa se înalţă, însă, mult deasupra aceluiaşi suflet care riscă norocul, *„cărţile iernii încă trăiesc"*. Cât de frumos!

Dacă *„sapi sub cântece noi"*, scheletul descoperit al soarelui numără paşii lui Delvaux, *„învingătorul / aruncă orice astru / sfat pentru azi / intrare secretă / fără nume descifrat / timp trezit din somn"* ... ar fi formula conform căreia frumuseţea poeziei coboară şi urcă, în acelaşi timp, la nivelul hedonismului, după cum poate deveni la fel de bine acceptare, chiar dacă are aerul că determină contrariul. Starea e mereu schimbătoare, nu-i aşa? Fantezia, fără răgaz, e consecventă cu ea însăşi, cuvintele, imaginile nu se opun unele altora în sfera sensibilităţii, celebrează bucuria senzuală, spectacolul liric are mare impact, *„parcă orice tuşă / sparge zidul ... tot ce urmează / mă va atrage"*.

Senzaţiile, percepţiile nu sunt ale timpului finit, se prelungesc în conţinutul unui subconştient curajos, în vis, în muzica lui Chopin (*„o seară sau două / poate prăbuşirea"*), sau a lui Schubert, (*„chiar era foarte sus a opta / siluetă neterminată a lui Schubert"*), *„sub biciul nemişcător al unor mângâieri"*, acolo unde *„zăpada suferă"*, unde *„te vor iubi / zodiile duble / gratii plutitoare"*, *„tălpile ude nu se feresc / de plăcerea săgeţii"*, *„nori mecanici / traversează / tot ceea ce pot numi festin"*... *„dacă ne trezim / totul dispare"*... *„tăcere / am crezut / că focul / nu doare"*...

Cuvintele, poemele, odisee ale spiritului şi ale minţii, conţin, inevitabil, esenţa unui lirism autentic, care impune dialogul cu Fiinţa, cu sensul şi non-sensul acesteia, *„mereu ceva între inimi"*, după cum scrie Octavian Mihalcea, implicat intens şi într-o formulă personală în reuşitul demers poetic, *„aur viu"*, *„vrajă liberă"*, *„dorinţă complice cu artificiul neliniştirii"*.

Zonele paralele de implicaţie apar succesiv şi au justificare în modul deschis prin care Octavian Mihalcea îşi exteriorizează libertatea de a căuta continuu nemăsurata şi senina frumuseţe, în toate formele ei, antrenând o frământare neîncetată, dar cum altfel să fie existenţa poetului dacă nu vânt şi furtună, (*„furtuna veştilor"*), maximă încărcătură afectivă, viaţa la infinit refăcută în minte?

Ceea ce simţi se deschide din interior spre exterior, senzaţiile, declaraţiile, visul, somnul, muzica, oglinda, sabia, inelul negru, marele pas, *„poveşti spălându-se unele pe altele"* nu constituie altceva decât un excelent *„exerciţiu misterios de îngheţat luminile"*, aş adăuga eu, şi tăcerile - cum altfel ai putea rămâne după citirea volumului *Hipnotice*, decât tăcut în faţa uluitoarei lui frumuseţi, de aceea, trebuie să te aşezi şi să taci... *„pauză care împlineşte visul poeţilor..."*

Să vedem *„cine va recunoaşte diamantele"*?

Daniela TOMA

Fabiani

June încă. Student la Conservator. Vlad Dimulescu, profesor. O surpriză, indiscutabil. De calitate, necontestabil. Un clăpar ultrapromiţător. Care, dac-o avea soarta de partea-i, va ajunge mare. Cel puţin în pianistica noastră naţională...

Provine din Valea Jiului. Născut la Petroşani. Acolo-ncepând a umbla pe claviatură şi mereu acumulând. Viaţa aducându-l ferice la Bucureşti, la "Lipatti". Unde-nvăţătura i-a fost benefică foarte, după cum constatai de curând. Într-un lung şi vrednic recital la Piteşti. Cu partituri de Bach, van Beethoven, Ceaikovsky, Mendelssohn, Chopin, Liszt. Expuse pregnant. Nuanţat adecvat. Echilibrat, fluent. Tumultuos ori calm, viguros, cu şarm. Virtuoz ni se arată de-acu`. Cald şi plin de culoare sonoră. Expresiv pe măsură. Dând prilej ascultătorilor să constate din plin trăirea din el. Patima muzicii ce nu-l slăbeşte defel şi se transmite-nvăluitor fără drept de apel. Învăluind progresiv, până-n ultimu` colţ. Spre meritu` lui categoric. Demn de semnalat fie şi-ntr-o tabletă ca asta. Scrisă cu drag şi convingere certă că are talent veritabil...

Vrând a se scoate-n prim-plan, manageru` filarmonicii gazdă îmi spune aşa, mai de sus: "am vrut să vă surprind". Ei bine, "ai reuşit", i-am răspuns cinstit. "Când va fi solist cu orchestra?", l-am întrebat inevitabil. Aici n-a mai dat vreun răspuns, din păcate. Socotind justificat că Fabiani Gabriel Andrei Prcsina merită asta din plin, urmăresc problema...

Adrian SIMEANU

Literatura babiloniană și asiriană

EPOPEEA LUI IZDUBAR

Cântece în cinstea lui Izdubar

(Urmare din numărul trecut)

Și patru, și cinci, și șase, până când unul zece oferi
O mare cantitate de aur pentru nobili.
Dar iată! Ofertanții stau și freamătă
În jurul unui tânăr care strigă cu mâna ridicată
Și trăsături palide și rigide, care acum a început
Să liciteze împotriva unui nobil avut.
Ale cărui turme nenumărate pasc pe câmpie departe,
Iar vasele lui încărcate ce plutesc pe mare
Și le numără cu zecile. El ochii răi își întoarce
Și chipul de lup către tânăr și zbiară:
„Khamisserit!" Iubitul drept răspuns îi zice:
„Esra'a!" „U selasa," apoi rage

Pretendentul cărunt. „U irbaha!" strigă
Tânărul, și totuși nobilul bravează
Și răspunde rece: „Khausa'a" și se uită
La neliniștitul tânăr care „Miha!" sălbatic strigă.
„E-a mea! E-a mea! deși tu «alapu» ai licitat."
„Ești un prost!" zise nobilul, în timp ce pleca.
„O sută de talanți pentru o fată!"

Și în mulțime, mârâind a dispărut.
Măsurile pline de aur lucitor sunt înfățișate
Și-astfel a fost cumpărată
cea mai frumoasă fată din toate.
A doua ca frumusețe de pe tron este plasată
Și-astfel frumoasele pentru aur sunt vândute.
Așa bogații își aleg frumoase,
Săracii trebuie să ia doar fețe respectuoase
Și urâte, cu zestre ce frumusețea a cumpărat
Iar urâțenia de aur însoțită soarta lor devine
Cea mai pocită, antipatică, diformă
E prezentată acum: cu multe bâțâieli
S-a vânzolit ea către tron
Unde mai înainte frumusețea a stat
Urâțenia-i Strâmbată astfel; după care
Crainicul strigă:
„Cine dorește să ia această femeie de nevastă
Cu zestrea cea mai mică? Știe să coacă, să gătească.
Și multe treburi casnice face bine,
Deși că-i frumoasă nu pretinde
Cine vrea o soție?"
Baba cea urâtă cu priviri furișe
Arată hidos, până când se retrag ofertanții toți.
Jalnic spectacol, diformă, grosolană,
În sfârșit, unul strigă:
„Cinci *biliti!*" Zece ca ajutor
Pentru crainic voi lua, ca să încep licitația!"
„Trei și jumătate! strigă unul, din cap clătinând,
Și a ta e, omule", a zis crainicul.
Și astfel ea un soț și un cămin și-a cumpărat,
Și-așa, sperietorile de ciori, costelivele acum apar
Pe rând: slăbănoagele, slutele, lălâiele, chelele
Cele cu nasul lung, grosolanele, rahiticile, cele-ndesate
Bondoacele, cele cu picioare strâmbe, sfrijitele,
Fiecare și-a cumpărat un soț:
deși urâte ca niște broaște țestoase, ele s-au vândut,
Căci fiecare bărbat alături de ele aurul a obținut.
Aurul strâns pe care frumusețile l-au furnizat
Este astfel conform cu norocul ofertantului porționat;
Oribilele, mioapele, fiecare e vândută
Și soți pentru o grămadă de aur cumpărați.
Și fericirea prin toată țara e revărsată;
Căci dacă o fecioară mâna soțului a refuzat
S-ar putea întoarce dacă aurul restituia.
Și fiecare fată care astfel a fost vândută ca soție
A primit de la cel ce o cumpără o garanție
Pentru a o lua în căsătorie.
Sau dacă nu, risca garanția să piardă și astfel nicio fată
În toată țara pentru căsătorie nu va fi aflată
A cărei soartă era să nu fie măritată
Căci pe vremea aceea măritate erau femeile toate.

Coloana a II-a
CONSILIU LA PALAT

Văzătorii pe canapele de-argint;
Draperiile de pe pragul sculptat al ușii au îndepărtat;
Crainicii strigă: „Sar!
Consiliul îl deschide Regele nostru Izdubar!"
Regele pe catifele spre tronul său se îndreaptă
De aur bătut în nestemate. Un vasal se apleacă,
Înaintea Regelui acum taburetul de aur îl așază,
Apoi femeile regale cu cute strălucitoare îi aranjează;
Cute cu dantele, franjuri cu perle țesute, bogate,
Cu figuri ciudate, vârtejuri curioase brodate.
În spatele tronului, un prinț de sânge regal
Împodobit în splendoarea de curte, stă în picioare
Și ușor mișca un evantai bătut în nestemate
Deasupra diademei Regelui: moi covoare
Din țesătoriile Accadiei pe pardoseala de ceramică
viu colorată,
strălucitoare,
Într-o ordine plină de gust, ascunsă vederii în parte.
Pilaștri sclipitori, de aur acoperiți se înalță
Înșirați, traversând încăperea către arcadă
La intrare, de la o sală plină de coloane.
Panourile de pe pereți cu fildeș căptușite
Baldachinul de stâlpi de aur e susținut
Deasupra tronului, iar smaralde și nestemate
Strălucesc din ale consilierilor tiare bogate.
În tăcere toți semnul monarhului așteaptă:
„Acest consiliu a fost convocat. Ora e a voastră
Ca împreună cu Regele vostru să vă sfătuiți
privind un plan
De înfrângere a dușmanilor noștri care această câmpie
călare
colindă fără-ncetare, acești dușmani trebuie alungați
Din câmpia Sumirului.
Oare relele ce ne-au făcut le iertați?".

(Continuare în numărul viitor)

Traducere din limba engleză de
Liana ALECU

Între două lumi*

„Întâlnirea cu el avea să-mi schimbe definitiv viaţa", spune Iulian Moreanu la începutul volumului de proză scurtă „Cartea cu vise", apărută în 2022, la Editura „Detectiv Literar" din Bucureşti, şi se pare că acest volum, întâlnirea cu acest volum poate schimba cursul vieţii cititorului.

Încărcătura sufletească transmisă e o temă de meditaţie pentru lectorul care se conectează foarte uşor la spirele sale sufleteşti.

Introspecţie, meditaţie, viziune, sentiment de deja-vu, toate se întrepătrund subtil într-un joc între două lumi: cea reală şi cea a visului.

Visul este o cale de a codifica idealurile şi imaginea lumii individuale, aspiraţiile tainice. Este un mijloc de transcendere, dar şi un reflex al morţii, e amorţire, e visul în sine, dar şi activitatea duhului.

„Visul e simbol al aventurii individuale, atât de adânc înrădăcinată în intimitatea conştiinţei şi care iese de sub controlul propriului ei creator, el apare drept expresia cea mai falnică a fiinţei noastre. Cel puţin două ore pe noapte trăim în această lume onirică a simbolurilor. Ce izvor nesecat pentru cunoaşterea noastră şi a umanităţii ar deveni ele dacă am putea întotdeauna să ni le amintim şi să le interpretăm", susţinea Gaussen, iar Freud întăreşte afirmaţia prin: „Interpretarea visurilor este calea regală pentru a ajunge la cunoaşterea sufletului".

În acest scop, autorul, cu o minuţiozitate şi precizie de ceasornicar, îndeamnă subtil către cunoaştere, dar mai ales către autocunoaştere, adoptând această „cale regală" pentru a desăvârşi ceea ce şi-a propus.

Visul este cel mai bun agent de informare în ceea ce priveşte starea psihică a celui ce visează, fiind un tablou al situaţiei sale existenţiale. Cel care visează nu face nimic altceva decât să viseze o imagine a eului, deoarece visul reliefează contrastul dintre real şi ideal, ca o unică evadare din realitate.

„Toţi visăm. Aşa începe... Ca într-un vis." (Hildegard)

Aşa începe şi volumul de cinci proze scurte, o proiecţie a sinelui, deloc întâmplătoare, deloc întâmplător acel cinci, cifră cu multiple semnificaţii simbolice.

Numărul cinci este un simbol al echilibrului şi armoniei, al omului, dragostei, vieţii şi naturii. Reprezintă perfecţiunea umană, iar în Cabala este numărul omului perfect ce şi-a înlăturat latura animalică. Simbolizează limitele omului şi ale controlului lui asupra universului. Filosofii greci considerau că în fiinţa umană există cinci principii: trupul, sufletul animal, psihicul, inteligenţa şi spiritul divin, Carl Gustav Jung vedea cifra cinci ca o cifră a efluviului creativ şi a dragostei erotice, iar pitagoreenii concepeau pe cinci ca „hieros gamos", adică unirea, căsătoria dintre cer şi pământ.

Fin cunoscător al naturii umane, prozatorul creează o sferă în care realitatea se confruntă cu proiecţii onirice, iar dintru început ai senzaţia că ai pătruns pe acel tărâm „La ţigănci" al lui Mircea Eliade.

Pornind de la toate aceste simboluri ale lui cinci, Iulian Moreanu a realizat un volum admirabil atât prin calitatea scriiturii, cât şi prin personajele prezente. Accentul cade pe personaj, nu pe acţiunea în sine. Personajul este caracterizat mai mult indirect decât să fie conturat în mod direct. Scopul este de a descoperi, nu de a vedea un film.

Prima proză („Cuţitaş, regele subteranelor") îl are ca protagonist pe Cristian Anghel, un inginer care, în urma unor decepţii repetate, ajunge să cunoască lumea „de dincolo" a subteranelor Bucureştiului, rătăcind drogat (timp de aproape trei ani) în promiscuitatea unei lumi de nedescris, împreună cu „fratele de cruce", Cuţitaş (un nume predestinat în a „deschide cutii" şi a diseca acolo unde e nevoie), un fel de atoateştiutor a multor lucruri. Pe lângă cele două personaje principale, apare şi personajul secundar Corina, soţia protagonistului, o femeie de o moralitate îndoielnică.

Aceiaşi doi soţi, Cristian şi Corina, apar şi în ultima dintre proze, „Tinereţe online", în care Corina, soţia pe care a iubit-o enorm, a murit în urma unei boli necruţătoare. El suferă din plin, e afectat de tragedie, speră în descătuşarea sufletului, dar finalul e apoteotic: „Stimate domnule Anghel, m-am gândit bine şi cred că am înţeles corect sugestia dumneavoastră. Aşa că punem punct lecţiilor noastre. La urma urmei, şahul mi se pare un joc plictisitor şi anost. Cu bine, F."

Se poate uşor observa acea cifră cinci, cu o altă conotaţie însă... este atribuită lumii, iar Thibaut de Langres susţine că cifra cinci înmulţită cu cinci sau cifre impare, revine periodic la sine. Poate fi numit „periodic" deoarece un „lustru" (5 ani) este un termen ce provine din „lustrare", adică „a face un tur". Volumul începe cu un fir epic, se termină cu o continuare a acestuia.

Între visul de la început şi realitatea din ultima naraţiune este un miez în care personajele se schimbă, mai puţin oarecum tipologia lor. Rămâne inginerul sau aspirantul la inginerie, se schimbă cadrele, dar şi personajele feminine.

Lumea pe care o dezvăluie naratorul omniscient şi omniprezent este una anormală (drogaţi, oameni ai străzii, adulterini, pedofili, alcoolici, puşcăriaşi etc.), o lume a viciilor fără capăt, o lume aflată la graniţa dintre bine şi rău, o lume pe care poate fiecare, în inconştient, o traversează.

Este o realitate pentru unii, un hăţiş pentru alţii, dar face parte din lumea aceasta.

Prin hăţişul acestei lumi obscure îşi face loc însă şi speranţa şi iubirea aceea curată, frumoasă care nu lasă loc interpretărilor.

Dacă volumul începe din dimensiunea unui presupus vis, pe măsură ce înaintezi în lectură se poate constata o uşoară trecere către o realitate mai dulce, mai caldă, mai adevărată, ca până la final să vezi numai realitatea, o modalitate foarte interesantă de a percepe povestirea în sine.

Astfel că în penultima naraţiune, „Să nu mă părăseşti niciodată", apare cu o forţă de nebănuit iubirea, liantul care te transferă din vis în real.

O copilă sărmană, Peta – Petruţa (de numai 12 ani), de prin Moldova, este vândută de mama ei unui Lupuleţ (exact ca-n povestea lui Creangă), care o abuzează sexual timp de doi ani, ducând-o pe drumul prevestitor al unui destin dramatic. Dezorientată, crede că e un drum normal, până când soarta ei ia o întorsătură diferită de orice previziune („Viaţa, destinul, cineva hotărâse altceva pentru ea"). Ajunsă la casa de copii, are

şansa să întâlnească o pedagogă „care a protejat-o mai mult decât o mamă”.

Oamenii pot schimba cursuri de viaţă, destine, răul schimbă în rău, iar binele în bine.

După două avorturi şi tot felul de abuzuri şi viaţă destrăbălată (de la 12 la 14 ani), Peta se transformă într-o tânără delicată, gingaşă, dreaptă şi cinstită, fără să fie pradă desfrâului şi urâciunii din oameni. Şi asta datorită unui suflet cald care a ştiut să schimbe cursul răului din ea. Reîntâlnindu-l pe Cristian, cel pe care voia să-l iniţieze cândva în tainele sexului (din cine ştie ce pornire, mai mult sau mai puţin erotică), între cei doi tineri se înfiripă o caldă poveste de dragoste, sinceră, care implică numai sentimente şi câte un sărut nevinovat.

Transformarea din şi pentru iubire este uimitoare, dar mai uimitoare este telepatia ce s-a stabilit între cei doi, desigur generată de prezenţa simţământului curat dintre ei. Ei simt şi se simt unul pe altul, atunci când au anumite obstacole în viaţă (tentativa de omor asupra Petei).

Viaţa nu iartă, iar măsura faptelor este oglinda care se înfăţişează sufletului la un moment dat. Nu numai în lumea basmelor există un happy-end, ci şi în viaţa reală. Iubirea este forţa motrice care poate schimba orice, iar iubirea de oameni este poate cel mai frumos dar.

Şi în ultima povestire iubirea şi-a făcut loc discret, părând a dăinui până dincolo de marginile lumii. Apariţiile (în vis) succesive ale Corinei au rolul de a-l linişti pe Cristian şi de a-l asigura de bunele intenţii ale interlocutoarei sale. De dincolo de lume, de lumi, glasul iubirii îşi face simţită prezenţa în mod misterios.

Cu un limbaj pe măsura descrierii narative (jargon, argou, termeni tehnici şi ştiinţifici, neologisme), prozele lui Iulian Moreanu surprind prin greutatea scriiturii. Personajele se creionează pe măsura înaintării în lectură.

Situaţiile de viaţă, personajele sunt atipice, greu de digerat, dar nu imposibil de descoperit.

Vis ori realitate, real sau ireal, mistic sau nu, lupta sufletească e permanentă. Binele şi răul există, poate uneori visele sunt mai permisive, iar realitatea, mai dură. Unii preferă calea uşoară a vieţii („şahul – joc plictisitor şi anost”), alţii, pe cea grea, dar cu roade mai dulci...

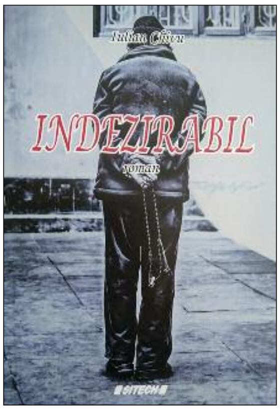
Realism magic, dăruire, dorinţă de a induce calea către introspecţie, oameni... oameni şi fapte, personaje în situaţii diferite de viaţă, toate în „Cartea cu vise” a prozatorului Iulian Moreanu.

Şi, de ce nu?, „căci vis al morţii eterne e viaţa lumii întregi...” (M. Eminescu)

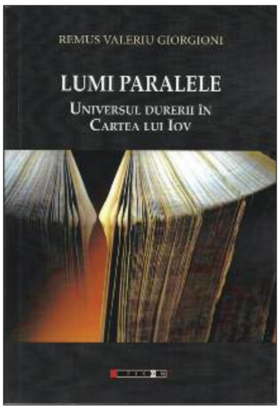
Petronela APOPEI

* **Iulian Moreanu**: **„Cartea cu vise”**, Editura „Detectiv literar”, Bucureşti, 2022

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Piteşti
sub egida
Consiliului Local Piteşti şi a
Primăriei municipiului Piteşti

Fondată în ianuarie 2003

REDACŢIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-şef: Marian BARBU
Secretar de redacție:
Simona FUSARU

Redactori:
Lucian COSTACHE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Florian STANCIU
Ion PANTILIE

Corespondenţi:
Elisabeta BOŢAN (Spania)

Culegere:
Ioana NACIU

Corectură:
Jean DUMITRAȘCU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1,
sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013,
Piteşti
Tel./fax: 0248/219976

http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

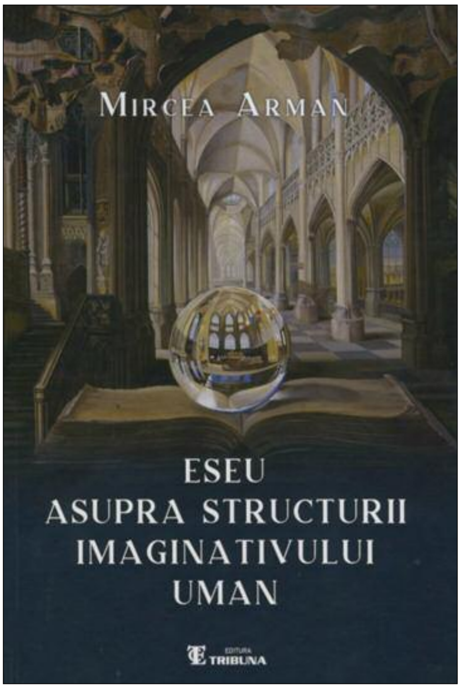
Cont: 50104122256,
Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Responsabilitatea asupra conţinutului textelor revine autorilor, conform legii.
Autorii pot avea şi alte opinii decât ale redacţiei.

Manuscrisele primite
la redacţie nu se înapoiază.

Tiparul executat la
S.C. Tiparg S.A.,
tel.: 0248/221.348,
e-mail: office@tiparg.ro.

Revista nu publică decât texte originale, deci care nu au mai apărut în alte publicaţii.

CARTEA DE FILOSOFIE

Imaginativul uman, ca facultate creatoare

Un studiu destul de curios și inedit, mai cu seamă în spațiul nostru cultural, este volumul **Eseu asupra structurii imaginativului uman,** semnat de **Mircea Arman** şi apărut la Editura „Tribuna", în anul 2020.

Ineditul studiului stă în noutatea viziunii asupra filosofiei, poeziei, a artei, moralei, religiei şi ştiinţei... Mircea Arman recunoaşte că „Această viziune se îndepărtează de tirania tradiției", deci de „cadrele precis statuate de istoria filosofiei occidentale, a istoriei artei, esteticii sau ştiinţei."

Conceptul pe care se întemeiază discursul și gândirea filosofului Mircea Arman este cel de *imaginativ* sau *capacitate imaginativă*, care este distinctă de conceptul tradițional de *imaginar*. Astfel, în timp ce imaginarul are „o valenţă halucinatorie, delirantă sau fantezistă" (vezi starea de inspiraţie poetică în viziunea lui Platon), imaginativul are o valenţă raţională, care îl face să fie înţeles ca „facultate specifică a intelectului de a crea *lumi posibile*".

Imaginativul este, aşadar, *creator*. Imaginativul creator este o capacitate fundamentală a omului, pentru că numai prin el omul „face posibilă lumea ca lume", deci o făureşte, o schimbă şi îi dă valoare sau îi recunoaşte valoarea, afirmă eseistul.

În ceea ce privește poezia, Mircea Arman refuză să o înțeleagă ca pe o stare de transă (Platon, în *Ion*) și ca pe o îndemânare lingvistică, ca pe o *techne* sau măiestrie, despre care se afirmă, în general, că ar fi suficientă poeziei, pentru că a crea forme metrice și ritmice perfecte nu reprezintă, totuși, obiectivul poeziei. Pentru Mircea Arman, poezia ar trebui să aibă ca obiectiv atât „adevărul ca veridicitate", cât și „lumea și realitatea ca posibilitate imaginativă".

În ceea ce mă privește, cred că în poezie accentul trebuie pus pe viziunea poetică. Poezia nu poate rămâne la desăvârșirea formală pe care o are poezia lui Alecsandri, de exemplu, ci trebuie ca, prin viziunea ei asupra vieţii, a existenţei, să producă vibraţia sau tensiunea poetică, pe care o văd ca fiind deopotrivă existenţială, afectivă şi poetică. Această viziune tensionată o regăsim, de pildă, în poezia lui Arghezi, Eminescu, Bacovia, Trakl, Baudelaire, Rimbaud, *Epopeea lui Ghilgameş*, în marile poeme biblice...

Pentru Mircea Arman, imaginativul „implică acea capacitate specifică numai omului de a crea *lumi posibile*." Înţeleg astfel că imaginativul sau imaginativul aprioric raţional este de fapt *forţa creatoare* sau *creativitatea umană*, ea fiind sursa productivă a întregii lumi create de om – lumea omului, religia, filosofia, poezia, ştiinţa, morala, tehnica, robotica...

Îmi amintesc faptul că Eminescu comenta în manuscrisele sale un fragment din Aristotel, în care acesta afirma că ceea ce numim cauza lucrurilor conține toate lucrurile care sunt și vor fi. Iar de aici Eminescu înțelegea că forța lui creatoare este cauza producătoare de poezie, care este mai vastă și mai importantă decât toate creațiile sale și, totodată, sursa lor permanentă. Relatarea mea este desigur aproximativă. Oarecum în același sens este și acest gând al lui Mircea Arman:

„În imaginativ este cuprins omul și lumea cu tot ce a fost și este și va fi produs atât în sensul spiritual care este primar, dar și în sens material care vine ca și o consecință a acestei creații imaginative. Submarinele lui Jules Verne și computerele sau telefoanele inteligente sunt roade ale acestei capacități imaginative raționale care devine realitate și care este creată din nimic". Și Mircea Arman continuă categoric: *„Nimicul ca non-obiect, dar ca atribut esențial al subiectivității pure, creează realitatea*. Această creație este rațională, întrucât intelectul uman nu poate gândi decât în termenii categoriilor și ai rațiunii"...

Convingerea lui Mircea Arman este aceea că „lumea nu este doar creația lui Dumnezeu, că Dumnezeu nu a creat perfect și singular lumea..." Creator este *și* omul. „Zborurile spațiale, rachetele", computerul etc. sunt create de om, ca *lumi noi* și, spune Mircea Arman, *„ex nihilo*!" Aflat sub presiunea acestor lumi noi, omul tinde „să se confunde cu o altă realitate și o altă morală decât cea percepută și acceptată de om milenii de-a rândul".

Din toate acestea vom înțelege că Mircea Arman scrie o carte care pune probleme, care te trezește dacă spiritul tău a intrat în vacanță. Este o carte care merită toată atenția. Pentru că te determină să gândești.

Virgil DIACONU
Octombrie 2022